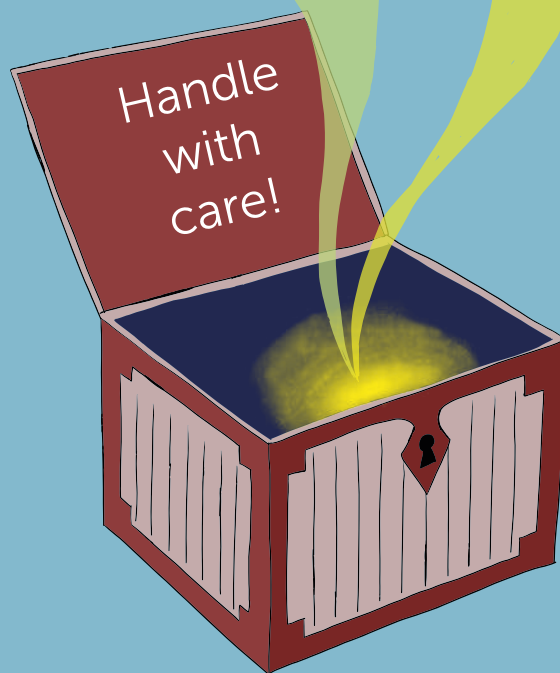

m Muziekwereld

**Kunstmatige
intelligentie**

Zorg en zegen

Nl**b.**

vakbond voor musici

In vorige *Muziekwerelden* kwam het onderwerp al zo vaak aan bod dat wij twijfelden of we er ook nog een themanummer aan zouden wijden. We stelden dat enkele malen uit. Maar met de komst van nieuwe generatieve AI-apps ontkwamen we er niet meer aan: een special gewijd aan kunstmatige intelligentie, met de visies, de hoop en vrees van werkenden in de muziek en een interview met hoogleraar intellectuele eigendom Dirk Visser.

Deze *Muziekwereld* werd evengoed met de hand geschreven, achter diverse toetsenborden weliswaar, maar met mensenhanden getypt en met mensenhanden achter een beeldscherm opgemaakt. De poging om een artikel door een AI-programma te laten schrijven leverde een onplaatsbaar saai stuk op. Een geruststelling misschien.

De in veel van de stukken in dit blad benoemde ‘zieleloosheid’ van AI-producten werd zozeer gedemonstreerd dat onze nieuwe eindredacteur, Chris Junge, in het dagelijks leven freelance redacteur voor diverse literaire uitgeverijen en samen met *Muziekwereld*-vormgever Robert Swart daarnaast al jaren werkzaam voor de Amsterdamse straatkrant *Z!*, hard ingreep. Dit konden wij de lezers niet aandoen, vond hij. En wij waren het als redactie met hem eens.

Mocht u als lezer uw nieuwsgierigheid niet kunnen bedwingen: activeer het onderdeel *AI Schrijven* van *Chat Unlimited & Ask Brutus AI*. En geef de volgende opdracht:

‘Maak een artikel van maximaal 750 woorden. Titel: AI in kunsteducatie, zorg of zegen? Zet in een inleiding een korte uitleg over AI en hoe dit wordt uitgewerkt in het vervolg van het artikel. In 4 alinea’s komen achtereenvolgens aan bod:

1. Mogelijkheden voor het gebruik van AI bij kunst- en cultuureducatie.

2. Voordelen van dit gebruik.
3. Nadelen van het gebruik. Neem daarbij ook de werkgelegenheid in ogenschouw.
4. Sluit af met een conclusie.

Schrijf in een toegankelijke stijl. Neem musici, muzikanten en muziekdocenten als doelgroep.’

Als interactief onderdeel van dit blad kunt u zelf de proef op de som nemen. U zult het vermoedelijk over het resultaat met ons eens zijn.

Gezien de snelheid van ontwikkeling, is evengoed wel de vraag hoelang de resultaten van een AI-opdracht zo merkbaar ‘zieleloos’ zullen blijven, maar vooralsnog lijkt de mens zijn functie, ook in dit blad, nog niet kwijt. Karin Boelhower, belangenbehartiger Kunsteducatie, schreef met eigen handen op p. 29 van dit blad een artikel over de Kunst & Bond-podcast waarin AI in de cultuureducatie wordt besproken. Zoals zij daar schrijft: een aanrader.

Rest mij u, de lezer, een goede zomer te wensen en uiteraard veel leesplezier. En, tot slot, een dankwoord uit te spreken. De vorige *Muziekwereld* was de laatste onder eindredactie van Jeroen Akkermans, die jarenlang als eindredacteur van zowel *Sena Magazine* als *Muziekwereld* een essentiële bijdrage leverde aan de voorlichting van muzikanten in Nederland. Hij heeft besloten zich meer op zijn primaire werkzaamheden (onder meer als docent) te gaan richten. We danken hem hier graag zeer en wensen hem veel succes.

Erwin Angad-Gaur

senior adviseur Ntb/Kunstenbond en directeur VCTN

- Kort nieuws**
- 4 **Wat speelt er?**
- Interview met professor Dirk Visser**
- 6 **‘AI raakt de kern van het auteursrecht’**
- Column Will Maas**
- 13 **De perfecte prompt**
- Aanpassing auteurscontractenrecht**
- 14 **Nu is het moment!**
- Albumrecensies**
- 16 **Vers geperst**
- EHBO**
- 18 **Fors meer AI-tools in Logic Pro van Apple**
- 19 **VCTN-nieuws**
- 21 **De favoriete compositie van...**
- Is de impact van AI te beteugelen?**
- 22 **Alle hens aan dek**

- Ntb-verzekeringen**
- 24 **In goede en slechte tijden; blij verzekerd!**
- Column Stan Rijven**
- 25 **Hoofdletters als kopzorg**
- Opiniestuk over kunstmatige intelligentie**
- 26 **Het beest dat AI heet**
- Kunst & Bondcast**
- 29 **Een dynamisch gesprek**
- juridisch**
- 30 **Protest Ronnie Flex zet debat op scherp**
- Column Maurits Fondse**
- 35 **AI gaat ons redden**
- De BiMpro-pagina’s**
- 36 **Transition to Equality 2024**
- Onder de leden**
- 38 **Lisa Rietveld**

Erratum

In de vorige *Muziekwereld* is helaas een storende fout gelopen. Bij het hoofdinterview met Anita Verheggen drukten wij de inleiding van een artikel uit een eerdere editie af. In de onlineversie van het blad, te vinden via www.ntb.nl/muziekwereld (en via de QR-code), hebben wij deze fout gecorrigeerd. Wij spreken hier graag onze excuses uit aan de lezers, interviewer Jimmy Tigges en uiteraard aan Anita.

colofon

Muziekwereld is het blad van de Ntb, de vakgroep Muziek van de Kunstenbond

Oostenburgervoorstraat 152
1018 MR Amsterdam
T: 020-2108050
E: info@kunstenbond.nl
I: www.ntb.nl

vakbond voor musici

Ntb/Kunstenbond is van maandag t/m donderdag bereikbaar van 10:00 - 13:00 uur of per e-mail via info@kunstenbond.nl

Voor juridische vragen kunt u dagelijks vanaf 13:00 uur bellen met de juridische helpdesk via 020-2108052 of e-mail via juridischadvies@kunstenbond.nl

Redactie

Erwin Angad-Gaur (hoofdredacteur), Chris Junge (eindredacteur), Will Maas en Evelien Stoffels

Met medewerking van

Karin Boelhower, Peter van den Bunder, David Cok, Maurits Fondse, Roy ter Haar, Caspar de Kiefe, Michael Klier, Patrick Onderweegs, Stan Rijven, Bjorn Schipper, rakenDra Smit, Jimmy Tigges, Anita Verheggen en Fleurine Verloop

Illustraties

Robert Swart

Basisvormgeving / Lay-out

Robert Swart

Drukwerk

Vellendrukkerij BDU, Werkendam

omslag Robert Swart

Ntb/Kunstenbond

Bestuur

Will Maas (voorzitter),
Ellister van der Molen (secretaris/penningmeester),
Guus Bleijerveld,
Daan van der Bruggen,
Patrick Onderweegs,
Simone Vierstra

Bureau

Administratie en helpdesk

Secretariaat info@kunstenbond.nl

Juridische zaken/contracten juridischadvies@kunstenbond.nl

EHBO-project (over muziekproducties)

rakenDra Smit rakendrasmit@kunstenbond.nl

Werkgebieden

Lichte muziek en artiesten:

Anita Verheggen anitaverheggen@kunstenbond.nl
Karin Boelhower karinboelhower@kunstenbond.nl

pop:

Will Maas willmaas@kunstenbond.nl

Orkesten:

Karin Boelhower karinboelhower@kunstenbond.nl

Muziekdramatische kunst:

Pepijn ten Kate pepijntenkate@kunstenbond.nl

Kamermuziek:

Karin Boelhower karinboelhower@kunstenbond.nl

Auteurs- en Naburig Recht:

Erwin Angad-Gaur erwinangadgaur@kunstenbond.nl

Muziekonderwijs:

Karin Boelhower karinboelhower@kunstenbond.nl

Wat speelt er?

Auteursrechttafels

Naar het model van de 'ketentafels' binnen het fairPACCT-traject, waarover wij in de *Muziekwereld* regelmatig rapporteren, zullen binnenkort verdere collectieve onderhandelingen over eerlijke vergoedingen van auteursrechten en naburige rechten van start gaan aan nieuw in te richten 'auteursrechttafels'. Waar aan de ketentafels gesproken wordt over onder meer eerlijke gages voor pop-, jazz-, world- en klassieke musici, zal aan de auteurs-

rechttafels verder gesproken worden over eerlijke artiesten- en auteurscontracten. In eerste instantie zullen gesprekken gestart worden in de geschriftensector, in de audiosector en met de publieke en commerciële omroepen. Kunstenbond en VCTN zullen uiteraard aan meerdere van deze 'tafels' meespreken. De onderhandelingen gaan van start in het kader van 'flankerend beleid' bij het auteurscontractenrecht (zie ook pagina 14 van deze *Muziekwereld*). Een grote Kamermeer-

derheid vroeg de regering inmiddels, op aandringen van Platform Makers (mede namens Kunstenbond en VCTN), om de toezegging de gesprekken te monitoren en voortgang aan de Tweede Kamer te rapporteren. De gesprekken zouden daarmee een extra 'stok achter de deur' krijgen. Onze belangrijkste inzet ten opzichte van muziekuitgevers, muziekproducenten en omroepen zal daarbij zijn: een stop aan de onredelijke contractpraktijk van de omroep bij opdrachtmuziek, afspraken over AI, afspraken over eerlijke vergoedingen voor online exploitatie en transparantie over exploitatieopbrengsten. Volg onze nieuwsberichten voor updates!

Buma Awards

Tijdens de jaarlijkse Buma Awards werden op 3 juni jl. de jaarlijkse populariteitsprijzen (voor de meest succesvolle liedjes geschreven door Nederlandse auteurs) en de juryprizen voor grote verdiensten uitgereikt. De Lenjaert Nijgh Prijs voor de beste tekstdichter

werd toegekend aan Thomas Acda. De jury prijst hem om zijn veelzijdigheid, muzikaal laverend tussen kleinkunst en popmuziek. 'Acda beschikt over het vermogen om herkenbaar menselijke emoties te verwoorden. Toegankelijk maar ook poëtisch.'

De Lifetime Achievement Award ging voor de eerste keer naar een band: Within Temptation. 'Een bijzondere band, omdat zij beschouwd mag worden als de belangrijkste en succesvolste pionier van donkere, melodische metal, gekleurd door symfonische elementen zoals orkestrale arrangementen en koorpartijen.' Uniek kenmerk, volgens de jury, zijn daarbij de krachtige vocalen van zangeres Sharon den Adel, die de mix van metal en klassieke muziek de passende, meeslepende zeggingskracht geeft.

Nieuwe subsidievoorwaarden bij het Sena Muziekproductiefonds

Het Sena Muziekproductiefonds kreeg in 2023 meer dan negenhonderd subsidieaanvragen te verwerken. Veel meer dan met het beschikbare budget kon worden gehonoreerd. Daarom zijn de subsidiecriteria aangescherpt. De belangrijkste verandering is dat musici nog maar één keer per twee jaar een subsidieaanvraag mogen doen i.p.v. één keer per jaar. Ook moet de lening van een vorige aanvraag volledig zijn terugbetaald aan Sena voordat een nieuwe aanvraag kan worden gedaan. Het maximumbedrag dat kan worden toegekend is

€ 3.000,-- terwijl het leningdeel vervalt. De deadline van de volgende tranche is 23 juni. Voor meer info: www.sena.nl.

Let op: Ntb/Kunstenbond-leden kunnen hun cd/muziekproductie laten recenseren in dit magazine. Stuur je cd/muziek-

productie en bio naar de Ntb/Kunstenbond, t.a.v. R. Smit, Oostenburgervoorstraat 152, 1018 MR Amsterdam (raken-drasmit@kunstenbond.nl).

Je kunt je muziekproductie ook aanmelden via het formulier op de website van Dutch Perfor-

mers House: www.dutchperformershouse.nl. Releases van cd's/muziekproducties die met steun van het fonds tot stand zijn gekomen worden besproken op deze website en op de Facebookpagina van het productiehuis.

Regerakkoord vormt bedreiging voor cultuur

Het hoofdlijnenakkoord laat behalve de btw-maatregel niet veel concrete bezuinigingen zien op de culturele sector. Dat is een stuk minder goed nieuws dan het lijkt.

waarin deze bezuinigingen gezocht worden, is duidelijk dat ook de culturele en creatieve sector geraakt wordt.

Kortom: de vrijheid van expressie, kunst en wetenschap komt weer onder druk te staan. Net als ons toekomstig verdienvermogen. Met dit pakket schiet de politiek zich in eigen voet. Geen directe bezuiniging op cultuur – op de btw na – is dus minder goed nieuws dan het misschien lijkt.

Ongewis

Wij schrijven 27 mei; een nieuwe regering is er voorlopig nog niet, de formatiefase gaat nog weken duren. Onder de kiezers van de formerende partijen is de btw-maatregel niet populair, alleen de VVD-top lijkt er blij mee. Vanuit de sector voeren we dan ook de campagne #geenhogerebtw. De formerende partijen willen dat een nieuw kabinet met Prinsjesdag de besluiten voor volgend jaar gaat nemen. Over de btw, maar ook de besluiten over de BIS 2025-2028. Hoe het de komende tijd ook verdergaat in Den Haag; onze democratische rechtsstaat wordt getest, de uitkomst is ongewis.

Peter van den Bunder

Steun de actie #geenhogerebtw

De voorgenomen verhoging van het btw-tarief op culturele goederen en diensten van 9% naar 21% is een buitengewoon slecht idee. Dat blijkt ook uit de resultaten van de flitspeiling van de Creatieve Coalitie en Kunsten '92, die onder meer door de Kunstenbond onder zijn leden is uitgezet. 5100 zzp'ers en werknemers reageerden op de peiling. Daarnaast hebben meer dan 220 organisaties, bedrijven en belangenorganisaties de enquête ingevuld. De uitkomsten zijn zonder meer zorgwekkend. Zzp'ers én werknemers verwachten dat de effecten van de btw-verhoging op de sector, het eigen verdienvermogen en de werkgelegenheid groot zullen zijn. Uit onderzoek van econoom René Goudriaan, in opdracht van Kunsten '92, blijkt bovendien dat hogere prijzen tot minder vraag leiden. De onderzochte bezoeksdaling is qua absolute omvang het grootste bij de festivals (1,5 miljoen minder bezoeken) en de professionele podiumkunsten (900.000 minder bezoeken). In de peiling geeft 96% van de respondenten aan dat zij verwach-

Geen hogere btw
Je belast er
heel Nederland
mee

De voorgenomen btw-verhoging is een extra belasting op jouw cultuur, sport, horeca en media. Het is een extra belasting op je kostbare vrije tijd, op je nieuwsgierigheid, op het toejuichen van je favoriete voetbalteam, op het boek dat je wilt lezen, op je schilderij aan de muur, op je fanfare in de buurt, op een hotelovernachting in het land, op het tijdschrift in de trein, op de kickbokschool in de wijk, en op de krant die je op de hoogte houdt van de wereld, om je heen.

Spreek je uit: geenhogerebtw.nl

ten dat de vraag naar cultuur en media zal afnemen als de btw-verhoging doorgaat. Wij laten het er daarom niet bij zitten. Maandag 3 juni zijn we, in samenwer-

king met onder meer Creatieve Coalitie, Kunsten '92 en diverse andere organisaties in de cultuur, sport, horeca en media, van start gegaan met de publiekscampagne #geenhogerebtw. Als kick-off van de campagne verscheen een paginagrote krantenadvertentie in *Het Parool* en vrijwel alle landelijke dagbladen: *De Telegraaf*, *de Volkskrant*, *Algemeen Dagblad* (ook in de regionale edities), *Trouw*, *Het Financieel Dagblad* en *NRC Handelsblad*. We roepen al onze leden op de komende periode aandacht te blijven vragen voor de gevolgen van de voorgenomen btw-plannen van het nieuwe kabinet.

Volg de campagne via onze nieuwsbrieven, de Kunstenbond-website en de speciale actiesite: www.geenhogerebtw.nl.

interview met Dirk Visser

Wat is creativiteit en
waarom beschermen wij het?

‘AI raakt de kern van het auteursrecht’

Dirk Visser is zowel hoogleraar als advocaat intellectuele eigendomsrecht. Wat is zijn visie op generatieve kunstmatige intelligentie (AI) met betrekking tot het auteursrecht? Maken musici en andere kunstenaars zich terecht zorgen over onrechtmatig gebruik en dreigende werkloosheid? En wat hebben musici zelf aan AI?

Kan een AI-gebruiker auteursrecht claimen op een door hem aangevraagd AI-gegenereerd liedje of muziekstuk? ‘Dat zou kunnen’, antwoordt auteursrechtenspecialist Dirk Visser voorzichtig, ‘mits er voldoende directe menselijke creativiteit bij betrokken is. Maar niet bij de opdracht “maak een vrolijk muziekje over thema x in stijl y”. Het programma zelf is slechts “generator” en kan sowieso nooit auteursrecht claimen.’

En als – bijvoorbeeld – Boudewijn de Groot AI opdraagt om een liedje te genereren in zijn eigen stijl, inclusief specifieke inhoudelijke details? ‘Leuke vraag. Als hij een computerprogramma zou gebruiken om aan te sluiten bij zijn eigen stijl, want dat is het, zal

tekst: Jimmy Tigges
fotografie: Minke Faber

niemand bezwaar maken. Niemand wordt daardoor gedupeerd. Als jij of ik een liedje zou laten maken in zijn stijl, moeten we om er zelf rechten op te kunnen claimen wel heel veel creativiteit aan dat liedje toevoegen. Buiten dat is het de vraag of het niet onrechtmatig is als je het expliciet “in de stijl” wil doen van een nog levende musicus of componist. Zijn stem gebruiken of letterlijk nabootsen mag ook niet zomaar, dat is een zogenaamd persoonsgegeven. De wet Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) zegt dat commercieel gebruik van je persoonsgegevens (namen, adressen, woonplaats, portret, maar ook stem) waarschijnlijk onrechtmatig is.’

Geldt dat ook voor parodieën en pastiches?

‘Mijn neiging is om te zeggen dat als jij een parodie of pastiche maakt waarvoor je echt je best moet doen, dus je eigen creativiteit moet aanwenden, én er geen verwarringsgevaar is (je verkoopt het niet als origineel en je voegt voldoende toe, dat heet transformatief bewerken), het dan in principe zou moeten kunnen. Het lijkt mij dan wel redelijk om je inkomsten deels af te dragen aan de originele kunstenaar.

Het blijft moeilijk om de grenzen te bepalen, de vraag of twee liedjes op elkaar lijken is ook zonder AI lastig. AI legt de nadruk op het proces en dat maakt het moeilijk. Jij brengt een liedje uit en als ik tegen jou zeg: bewijs jij maar dat jij dat niet met AI gemaakt hebt, hoe doe je dat dan? Dan moet je straks de totstandkoming ervan bewijzen. Vastleggen op welk moment je achter je toetsenbord bezig was of op je gitaar. Ik denk dat het de realiteit wordt om, de wereld op zijn kop, te bewijzen dat je het niet met de computer gemaakt hebt.’

Maken muzikanten en andere kunstenaars zich terecht zorgen dat ze werkeloos worden?

‘Ik denk dat het de realiteit wordt om, de wereld op zijn kop, te bewijzen dat je een lied niet met de computer gemaakt hebt’

‘Dat is moeilijk te voorspellen. In 1930 publiceerde de Nederlandse Toonkunstenaarsbond een tekening met de waarschuwing “Wordt geen musicus”. De opkomst van de grammofoon en van 78-toerenplaten met buitenlandse artiesten zou de dood in de pot zijn voor de Nederlandse musicus. Dat was ook zo, toch hebben we het overleefd. Talloze musici zijn werkeloos geraakt in die periode. Voor een feestje hoefde je geen salonorkest meer in te huren, dankzij de grammofoon. Een eeuw daarvoor werden de portretschilders werkeloos door de uitvinding van de fotografie. Dat soort dingen gebeuren. Stemacteurs moeten zich inderdaad zorgen maken over hun werkgelegenheid, vertalers hebben dat nu al.

Iemand vroeg mij onlangs: heeft de drumcomputer drummers werkeloos gemaakt? Ik denk in eerste instantie wel en vervolgens, dat is de positieve boodschap, bleek de voorkeur uit te gaan naar menselijke authenticiteit. Je kon sinds de jaren zeventig muziek maken met een synthesizer, die bijna alles kan. En toch willen we menselijk geluid, letterlijk en figuurlijk.

Het probleem is dat deepfake muziek straks in veel gevallen niet meer van echt te onderscheiden is. Maar liveconcerten zullen populair blijven omdat dat toch een andere ervaring is, net als “echte” muziek ten opzichte van een fake opname.

Ik ben vijftien jaar bezig geweest met het bestrijden van illegaal downloaden. Er leek begin deze eeuw geen droog brood meer te verdienen, de muziekindustrie was de wanhoop nabij. Dat viel uiteindelijk reuze mee, maar dat konden we ook niet voorspellen.

Ik kan niet zeggen hoe de bedrei-

ging van AI gaat meevallen, maar het is wel weer een nieuwe, niet te stoppen technische ontwikkeling. In de jaren zeventig dachten we dat de fabrieksarbeider werkeloos zou worden omdat er robots kwamen die een auto in elkaar zetten. Nu raakt het ons als intellectuelen en cultuurminnaars nog directer omdat het ons werk bedreigt. Misschien ook wel dat van advocaten, als je een robot een pleitnota of een processtuk kan laten schrijven. Dus het bedreigt een andere categorie mensen en die worden daar niet blij van.’

Wat raad je muzikanten aan die zich bedreigd voelen?

‘Hoop putten uit het feit dat de behoefte aan menselijk origineel werk naar mijn inschatting zal blijven bestaan. Dat heeft te maken met de *enshittification*, de totale vershitting van het internet. Er komt zoveel bagger op alle platforms dat mensen het er helemaal mee gehad hebben. Die willen niet meer luisteren naar een Spotify-playlist vol nepmuziek of kijken naar slechte Netflix-series. Mijn positieve boodschap is: mensen blijven behoefte houden aan authenticiteit en menselijke creativiteit. En alleen menselijke creativiteit is authentiek. De overvloed aan nepinformatie op internet is een veel groter probleem dan de bedreiging van de werkgelegenheid van musici.’

Artiesten zijn ook bang voor stem- of portretmisbruik. Hoe kan de Nederlandse wetgeving die rechten beschermen?

‘Duidelijk maken dat iedereen deepfakes die op hem of haar lijken kan verbieden. Of kan toestaan als hij of zij dat wil, bijvoorbeeld als iemand hologrammen wil laten optreden na

zijn eigen dood. Dat is een niet-overdraagbaar recht, dat dus niet bij de platenmaatschappij of filmproducent kan berusten, maar wel bij je nabestaanden.

Een deepfake-variant kan een interessant businessmodel zijn, bijvoorbeeld als André Rieu op vijf plekken op de wereld tegelijk wil optreden als hologram. Maar het begint ermee dat je het recht hebt om dat te verbieden. Om te zeggen: ik houd mijzelf authentiek en exclusief, ik treed maar op één plek tegelijk op.

Dat verduidelijken is belangrijk, want via een combinatie van auteursrecht, naburig recht, portretrecht en privacybescherming kan je het nu ook al verbieden. Zeker zolang de persoon nog leeft. Daarmee is het probleem niet opgelost, want dan komen we op de handhaving. Die is, bij misbruik van jouw uiterlijk of stem, verschrikkelijk moeilijk want in uiterste vorm is dat een totale schending van je privacy. Dat betekent dat je jouw biometrische gegevens eerst in een database moet onderbrengen om vervolgens te kunnen verbieden dat anderen die gebruiken. Dat vinden we doodeng, dat is zelfs verboden in Europa, omdat we weten wat ze in China daarmee doen.

Op Europees niveau ligt er nu een AI-act waarin staat dat je deepfakes als zodanig herkenbaar moet maken. Dat geldt zowel voor de generator als voor degene die het plaatje of de stem gebruikt. Dus als jij een muziekje maakt dat ontzettend op dat van een bestaande artiest lijkt, moet je dat in elk geval vermelden. Los van het feit dat het volgens ander recht waarschijnlijk verboden is. Er staat nog niet in onder welke voorwaarde je AI kan verbieden.'

Wat zouden de Kunstenbond of de binnen Platform Makers verenigde organisaties kunnen betekenen?

'Voorlichten: geen rechten weggeven die je niet zou moeten weggeven.

Altijd je contract goed lezen. Wij zijn met de Federatie Auteursrechtbelangen bezig met een bundel over transparantie van auteurscontracten. Daar staan voorbeelden in als: ik werk mee aan een film of aan een opname en ik geef de makers daarvan toestemming om een deepfake van mij te maken en onbepert varianten van mijn concert te exploiteren. Dat vragen de Netflixen van deze wereld momenteel van acteurs, in ruil voor een royale dagvergoeding. Daar moet je nooit mee akkoord gaan.'

Je hebt als advocaat en als hoogleraar verschillende belangen. Hoe verhoudt dat zich?

'Daar moet je ontzettend transparant en eerlijk over zijn. Als advocaat vertegenwoordig je het belang van een cliënt en als hoogleraar probeer je zo goed mogelijk uit te leggen hoe het recht in elkaar zit. En probeer je uit te dragen hoe het recht zich zou moeten ontwikkelen of worden aangepast op een manier waarvan je oprecht gelooft dat die rechtvaardig is. Als je net een zaak hebt daarover, moet je gewoon even je mond houden. Natuurlijk kan ik zo'n zaak ook als voorbeeld gebruiken in de collegezaal, maar dan moet je erbij zeggen: let op, ik ben er als advocaat bij betrokken.'

Namens Stichting BREIN ben ik al vijftig jaar bezig piraterij van internet af te houden. Ik vind dat er allerlei dingen moeten gebeuren. Sommige mensen zeggen: ja maar, de privacyrechten van de downloadende gebruiker moeten worden gerespecteerd. Dat was lang het standpunt in Nederland: als je downloaden van illegale bron gaat verbieden is dat een schending van de privacy.

Daar ben ik het niet mee eens. Ik heb erover geprocedeerd tot aan het Hof van Justitie en heb uiteindelijk gewonnen. Maar voordat ik gewonnen had waren er mensen die zeiden: je bent niet objectief als hoogleraar, want

je zegt dat downloaden uit illegale bron verboden zou moeten worden, terwijl de Nederlandse wetgever dat toestaat. Dat klopt, ik vind dat. Bovendien ben ik advocaat van de partij die dat voor de rechter probeert te krijgen. Misschien heb ik ongelijk, misschien is privacy belangrijker dan bescherming van auteursrecht. Mijn studenten mogen daar ook anders over denken.'

Wat vind je van de position paper* van de Kunstenbond over generatieve AI?

'Er staat veel goeds in, zoals de stelling dat momenteel alle generatieve AI vermoedelijk onrechtmatig is getraind. Maar het standpunt dat dit "zo snel mogelijk [moet] leiden tot een forse regulering van AI-bedrijven" lijkt mij een vorm van wensdenken. Je hebt te maken met snel opererende Amerikaanse bedrijven die dat gewoon doen. Het ultieme standpunt zou zijn dat AI-systemen hun bestaande programma's volledig moeten wissen en opnieuw moeten beginnen op basis van toestemming. Zo werkt het niet in Amerika. Er komen rechtszaken, schadeclaims en schikkingen. Misschien gaan er flinke schadevergoedingen betaald worden aan de grote platenmaatschappijen en misschien aan de BumaStemra, daarna gaat het gewoon verder.

Het idee van een transitievergoedings- en opleidingsbudget om mensen om te scholen, plat gezegd, juich ik toe. De overbodig geworden fabrieksmedewerker werd ook omgeschoold naar iets anders. Dat is maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Er is een enorme behoefte aan menselijke arbeid, alleen zal dat niet altijd dezelfde arbeid zijn die je in het verleden deed. Niet leuk om te horen voor een vakbond, maar de wet van vraag en aanbod kan je niet door een wettelijke wet weghalen. Als er geen vraag meer is naar stemacteurs dan is die vraag er niet. Vergelijk het flauw

gezegd met de stoker die in Engeland bleef meerijden op de elektrische trein. Als overgangsmaatregel prima, maar op een bepaald moment moet

die stoker conducteur worden. Of veiligheidsmedewerker.

De gesuggereerde noodzaak van een AI-heffing betwijfel ik. Ik ben

'De overvloed aan nepinformatie op internet is een veel groter probleem dan de bedreiging van de werkgelegenheid van musici'

Dirk Visser (21 december 1969, Baarn)

Opleiding

- Het Baarnsch Lyceum (1982-1988)
- Studie rechten in Leiden (1988-1992)
- Promotie rechten in Leiden (1992-1996)

Werk

- 1996-heden advocaat intellectuele eigendomsrecht in Amsterdam
- 2003-heden hoogleraar intellectuele eigendomsrecht in Leiden

Privé

- Woont in Amsterdam, is getrouwd en heeft een dochter van 24

voor elke vorm van ondersteuning van de culturele sector, dus ook de muzieksector, maar zo'n heffing moet geen vrijbrief worden dat vervolgens alles mag. De thuiskopieheffing heb ik ook nooit als oplossing gezien voor het downloadprobleem. Dat is pas opgelost bij het laagdrempelig legale aanbod door de Spotify's en de Netflixen. Een heffing kan wel de pijn verzachten, maar je krijgt een enorm repartitieprobleem: hoe ga je dat geld verdelen? Waarschijnlijk komt maar een minimaal deel bij de kleinere artiesten terecht.'

Kunnen muzikanten ook creatief voordeel halen uit AI?

'Positief is dat mensen die een bepaald instrument niet kunnen bespelen dankzij AI een makkelijk alternatief hebben dat kan worden mee gemixt in het werk dat ze maken. Ze kunnen het ook gebruiken om inspiratie op te doen, maar ik vind het een schrale troost. Als je al beroepsmusicus bent of een musicus die zonder hulp van een computer goede muziek kan maken, ben je niet echt geholpen met een computer die dat kan. Het is vooral handig voor mensen die ineens dingen kunnen die ze vroeger niet konden. Daar kan je eventueel een emancipatoir effect in zien: iedereen kan straks een liedje schrijven.'

Vind je het als expert interessant dat AI bestaat?

'Natúúrlijk! Het raakt de kern van het auteursrecht. Wat is creativiteit en waarom beschermen wij het? Wij beschermen creativiteit om die te erkennen, te belonen en aan te moedigen. Maar dan moet het wel menselijke creativiteit zijn, want de computer heeft geen erkenning, aanmoediging en beloning nodig. Die hoeft hij ook niet te krijgen van mij.'

* kunstbond.nl/nieuws/lees-hier-onze-position-paper-over-ai

Belastingaangifte? Omdat je het hebt verdiend.

Artiestenverloningen

Daar zit muziek in!

WAE WILL MAAS?

De perfecte prompt

Vorig studiejaar had ik bij Rockacademie te maken met een student die beweerde dat er studenten waren die voor het maken van een verslag ChatGPT gebruikten. Zelf zou hij dat natuurlijk nóóit doen. Het werd door een aantal medewerkers binnen onze opleiding gezien als een bedreiging, fraude! Een plagiaatcheck hadden we al jaren, maar tegen dit soort praktijken was ogenschijnlijk niets te doen. Mijn mening was dat het juist een prima ontwikkeling was. Wat mij betreft hoefden we de studenten voortaan niet meer een heel verslag in te laten leveren, maar slechts de vijf woorden die ze als prompt zouden invoeren bij ChatGPT. Op basis van die prompt zouden we dan in gesprek kunnen gaan over waarom díé vijf woorden. Dat gesprek zou dan meteen ook de toets kunnen zijn. Bijkomend voordeel was, vond ikzelf, dat onze docenten dan ook niet meer al die verslagen hoefden te lezen. Zelf heb ik dat vele lezen uiteraard nóóit een probleem gevonden.

Soms zijn mijn ideeën misschien wat radicaal, maar gelukkig heb ik genoeg mensen om mij heen die me op het rechte pad houden.

We zijn inmiddels een jaar verder en de technologische ontwikkelingen hebben niet stilgestaan. De ALDI-reclamestem is vervangen door AI. Er bestaat een radiostation HDFM dat volledig door AI wordt voorzien van dj, muziek, jingles én reclame. Gisteren zag ik reclame voor een vakantie op een niet-bestaand resort in Griekenland: prachtig, alles blauw en wit en het zag er qua temperatuur heel warm uit en qua sfeer inderdaad zeer klinisch, want: AI. Binnen de kunstensector maakt men zich inmiddels grote zorgen. Of die zorgen terecht zijn, zal de toekomst leren.

Misschien kan ik alvast een ludieke suggestie doen voor een nieuwe ontwikkeling. Ik neem daarbij als voorbeeld het spel *Second Life* (2003): een virtuele wereld waar je een avatar van jezelf kunt aanmaken die allerlei virtuele avonturen kan beleven. En dan denken we nu nog even terug aan de film *The Matrix* (1999), waarin mensen met hun hersenen, zonder het zelf te weten, op een soort legbatterij met geïntegreerd computersysteem aangesloten waren. Dat computersysteem speelde een virtueel leven af. Nu zoeken we alleen nog een wizzkid die een app kan maken waarmee je met een prompt een wereld kunt genereren. En dan zijn we klaar: we sluiten ons met zijn allen aan op die app en creëren onze eigen wereld. Ieder zijn eigen wereld welteverstaan.

Het enige dat we dan nog nodig hebben is de perfecte prompt. Die van mij gaat zo:

'Maak een wereld waar de btw op cultuur 0% is en tinnitus niet bestaat. Waar muziekschoolonderwijs voor arme en rijke jeugd heel normaal is. Een wereld waar piano's en gitaren altijd op stemming blijven en niemand meer door concerten heen praat.'

En als het kan, heel graag: een wereld waarin ik niet elke keer dat een zin met het woord 'AI' begint, tóch weer 'AI' lees. Net als bij AI Green en AI Di Meola. AI met al misschien iets te radicaal weer. Houdt u mij op het rechte pad?

Will Maas is muzikant, componist, docent en voorzitter van Kunstenbonds vakgroep Muziek/Ntb en VCTN

Aanpassing auteurscontractenrecht

Nu is het moment!

In april werd het wetsvoorstel Versterking Auteurscontractenrecht door het kabinet aan de Tweede Kamer gezonden. Het moet de marktpositie van auteurs en makers verbeteren. Maar zonder verdere aanscherping zal de wet grotendeels een dode letter blijven.

Door Erwin Angad-Gaur

Door toegenomen machtsconcentratie van opdrachtgevers, zoals multimedia-ondernemingen als Sony, Universal, streamingplatforms als Netflix en Spotify, Google en Disney, YouTube en Meta, is het voor individuele makers feitelijk onmogelijk hun recht te halen. Dat betekent dat zij weinig terugzien van de enorme economische opbrengsten die met hun werk gegenereerd worden. Door de komst van steeds meer online exploitatie en de razendsnelle ontwikkeling van artificial intelligence zal deze disbalans alleen nog verder toenemen. Ingrijpen nu is daarom essentieel.

Al onder het kabinet-Rutte III werd de huidige wet geëvalueerd. De bevindingen werden in 2020 gepubliceerd in het WODC-rapport 'Evaluatie Wet Auteurscontractenrecht'. De onderzoekers concludeerden dat de wettelijke maatregelen uit 2015 een zeer beperkt effect op de markt hadden gehad en deden diverse aanbevelingen tot aanscherping van de wet. Toenmalig bewindspersonen Dekker en Van Engelshoven lieten weten positief te staan tegenover de aanbevelingen. Hun opvolgers Weerwind en Uslu werkten de afgelopen jaren aan voorbereiding van het daadwerke-

lijke wetsvoorstel, maar lieten daarbij vooral veel kansen liggen. Het wetsvoorstel werd lange tijd aangehouden om de filmsector tijd te geven tot een vrijwillige regeling voor vergoedingen voor Video on Demand-exploitatie te komen, maar alle andere sectoren – muziek, pers, boeken, beeld en games – bleven in de kou staan.

Na een (voorlopig) principeakkoord op hoofdlijnen tussen de onderhandelaren van filmmakers en exploitanten over een beperkt deel van de markt werd het wetsvoorstel eindelijk door het kabinet aan de Tweede Kamer gestuurd. De vakbonden en beroepsorganisaties van makers hadden daar jarenlang op aangedrongen.

Zelfregulering

Opvallend aan het wetsvoorstel is met name het vertrouwen dat de overheid blijft stellen in 'zelfregulering'. Naast aanscherping van een aantal individuele rechten zet het wetsvoor-

stel met name in op onderhandeling. Vakbonden en beroepsorganisaties worden in staat gesteld om tot collectieve onderhandelingen te komen met verenigingen van exploitanten. Op zich een goede zaak, zeker omdat onderhandelen namens zzp'ers in Nederland jarenlang niet werd toegestaan door de Nederlandse Mededingingsautoriteit. Schrijversstakingen, die wij kenden uit Amerika, waren in Nederland simpelweg verboden. Het enkel wettelijk toestaan van onderhandelen gaat evengoed de positie van makers niet verbeteren. In 2015 werd het al mogelijk collectief te onderhandelen over eerlijke exploitatievergoedingen voor auteurs en artiesten. De onderzoekers van het WODC noemden deze wettelijke mogelijkheid 'een dode letter', niet zozeer vanwege de onnodig ingewikkelde en stroperige procedure, maar omdat zonder een prikkel voor de sterkste marktpartij om daadwerkelijk in onderhandeling te treden, van de mogelijkheid geen gebruik gemaakt wordt. Zij adviseerden daarom diverse maatregelen om die prikkel in te bouwen in wet en in beleid. Het is een prikkel die ontbreekt in het huidige wetsvoorstel.

Flankerend beleid

Weliswaar kondigt de regering het voornemen tot 'flankerend beleid' aan (beleid dat naast de wetgeving de beoogde doelen haalbaar moet maken), maar de tanden ontbreken. De overheid maakt graag mogelijk dat partijen in verschillende sectoren met elkaar in gesprek gaan, maar een toezegging ook te monitoren of er werkelijk resultaten geboekt worden en middelen om in te grijpen als dat niet of onvoldoende gebeurt ontbreken. Voormalig staatssecretaris Uslu nam 'fair practice' op als subsidievoorwaarde in cultuurbeleid, maar verzuisde concrete eisen te stellen: bijvoorbeeld de bereidheid tot onderhandelingen te komen en eerlijke contracten af te sluiten. De contractuele praktijken van publieke

omroepen werden door opeenvolgende regeringen 'onwenselijk' genoemd. Toch greep ook Uslu haar positie als subsidiegever niet aan om een einde aan die praktijken te maken. In het omroepbeleid nam zij de voorwaarde van 'fair practice' niet op.

Hoewel exploitanten massaal de in 2023 van kracht geworden 'transparantieplichting' in de wet negeren (een verplichting om jaarlijks opgave van exploitatie van werken te doen aan de makers en uitvoerenden), liet de regering na de wet ook op dit punt aan te scherpen en consequenties te verbinden aan het niet volgen van de wet.

Stok achter de deur

Het wetsvoorstel zet een paar stappen in de juiste richting, maar het is niet het gedroomde middel om de markt in balans te brengen. In tegenstelling tot de filmmakers – die blij kunnen zijn met de betrokkenheid van de overheid bij de totstandkoming van afspraken in hun sector – moeten de overige makers van cultuur, zoals musici, schrijvers, vertalers, (foto)journalisten en componisten, strijd blijven leveren om een billijke vergoeding te krijgen

voor de online exploitatie van hun werk. Idealiter komt er een wet die alle makers beschermt en die vergoedingen garandeert waar zij recht op hebben. En hoewel zelfregulering kan werken, gaat dat alleen met een stok achter de deur en tijdige en strakke monitoring door de wetgever. De afspraken die Ntb/Kunstenbond onlangs met de NVPI (de branchevereniging voor platenmaatschappijen) wist te maken voor sessiemusici, kwamen er alleen dankzij de aanscherping van de 'bestsellersbepaling' in de wet en de dreiging van mogelijke verdere wetgeving, naar voorbeeld van de Duitse en Belgische wet; een gesprek over verdere vergoedingen bleek niet mogelijk. De overheid zal de exploitanten van auteursrechtelijk beschermd werk dan ook permanent onder druk moeten houden als een wettelijke grondslag ontbreekt. Veel zal afhangen van de bereidheid van de nieuwe regering meer voor de makers te doen. En de bereidheid van de nieuwe Tweede Kamer het liggende wetsvoorstel verder aan te scherpen.

De komende maanden zullen het leren. Het moment is nu.

- ingezonden mededeling -

Minder dan een fooi

Platform Makers, het samenwerkingsverband van vakbonden en beroepsorganisaties voor auteurs en artiesten (waaronder ook Ntb/Kunstenbond en VCTN), heeft de Tweede Kamer opgeroepen in actie te komen en publiceerde in mei de uitgave *Het recht van de Maker – geen woorden maar waarde*, waarin makers aan het woord komen over hun contractpraktijk.

Enkele quotes:

Will Maas, muzikant en voorzitter Ntb en VCTN: 'Als sessiemuzikant word je standaard afgekocht. Voor openbaarmaking door bijvoorbeeld radio-uitzendingen of achtergrondmuziek in de horeca, ontvang je een aandeel via Sena. Maar voor de verkoop van cd's, voor muziek op YouTube of Facebook en voor streaming op bijvoorbeeld Spotify of Apple Music ontvangen de meeste musici geen enkele verdere vergoeding.'

Janneke Donkerlo, journalist, schrijfster en docent: 'Een artikel waar ik twee weken mee bezig ben voor vierhonderd euro is natuurlijk van

de zotte. Bij het doorplaatsen werd wel netjes gevraagd of dat voor honderd euro oké was. Maar ja, een beetje van weinig is minder dan een fooi.'

Maarten Treurniet, filmmaker, scenarioschrijver: 'Neem mijn film *De Heineken Ontvoering*. Die kwam op Pathé Thuis te staan en is daar, vermoed ik, zo'n keer of 80.000 bekeken, tegen een bedrag van 8 euro per keer. Reken maar uit. En weet je hoeveel geld ik daarvan heb ontvangen? Nul euro.'

Lees meer via platformmakers.nl en platformmakers.nl/oplossingen.

Schipper legal:

mr. Bjorn Schipper is een ervaren entertainment advocaat en oprichter van **SCHIPPER LEGAL**. in Amsterdam. Een intakegesprek van een half uur is gratis. Voor leden van de Kunstenbond geldt een gereduceerd uurtarief van € 150,= (exclusief btw en externe kosten). Voor procederen geldt een urenmaximum van 50 uur tegen het genoemde gereduceerde uurtarief. Het normale (basis)uurtarief is € 200,= (exclusief btw en externe kosten) en geldt bij procedures vanaf 50 uur.

SCHIPPER LEGAL:

mr. Bjorn Schipper

Postbus 36424

1020 MK Amsterdam

Vers geperst

Jonny & the Jazzuits *Songs of Deliverance* eigen beheer

De Britse saxofonist, klarinettist en zanger Jonny Boston speelt samen met Gert-Jan Scherff op piano, Pierre Dunker op bas en Tom Niewenhuijse op drums in twee bands, waarvan Jonny & the Jazzuits zich volledig op het gospelrepertoire concentreert. Samen met de zangeressen Amy Perry en Maria Markesini hebben ze dertien songs met religieuze teksten opgenomen. Twee ervan steken er met kop en schouders bovenuit.

Daar is ten eerste *Amazing Grace* in de versie van Dottie Rambo: *He looked beyond my faults*. Bostons stem klinkt hier tegelijk helder én gepassioneerd. En dan hun versie van Bachs *Jesu, meine Freude*, BWV 227, *Jesu, Joy of Man's Desire*: het intro is luidruchtig alsof de hemel opengaat, daarna leven de vier musici hun muzikale passie uit op Bachs heerlijk bekende melodie. (MK)

www.jonnyboston.com/nl/jazzuits

Pau Li Liem *No One Knows* ZenneZ Records

No One Knows is het debuutalbum van vocalist, pianist en componist Pau Li Liem. Op de cd wordt ze begeleid door pianist Harmen Fraanje, drummer Pascal Vermeer, gitarist Teis Semey en contrabassist Marijn van de Ven.

Het idee voor het album ontstond toen ze een carte blanche kreeg tijdens het Sound of Europe-festival in 2021 in Breda. Hier speelde ze voor het eerst samen met Harmen en Pascal. De muziek is experimenteel en ontdekkend, zowel voor de muzikanten als de luisteraar. Waar gaat het naartoe?

Deze zoektocht vind je ook terug in de teksten van de zangeres. In een aantal tekstloze tracks is haar stem echt één van de instrumenten, constant gedragen door de smaakvolle begeleiding van de band, die haar op de voet volgt. (PO)

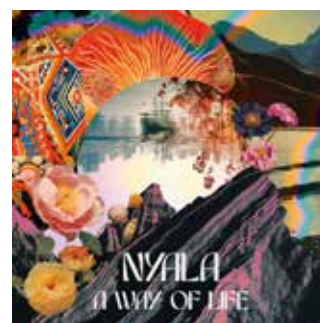
www.pauliliem.com

Louis Armstrong Celebration Band Eigen beheer (mede tot stand gekomen dankzij het Sena Muziekproductiefonds)

Zet je schrap of laat je helemaal gaan, de keus is aan jou. Maar het is vrijwel ondenkbaar dat je de Louis Armstrong Celebration Band helemaal gelaten over je heen zult laten gaan. Vanaf het eerste nummer komt er zoveel energie vrij dat je direct een fysieke impuls voelt tot bewegen en 'feeling good'. De Louis Armstrong Celebration Band is een hyperenergieke en supergeoliede machine, aangedreven door bevlogen musici als Harry Kanters en Michael Varekamp. En zonder twijfel zou old Satchmo himself een big smile op zijn gezicht krijgen bij het horen van deze vulkaan van muzikaliteit. Strak en losjes zijn hier naadloos met elkaar verweven. Puntgaaf samenspel afgewisseld met heerlijke solo's op piano, trompet, klarinet, saxofoon, double bass en drums. En waag je je aan Armstrong, dan moeten vocals meer zijn dan 'just another voice'. Nou, Michael Varekamp levert. Als een ongeslepen ruwe diamant, die ook nooit geslepen mag worden.

Echte old school swing, met de geweldige muziek van Louis Armstrong. (RtH)
www.harrykanters.nl
www.michaelvarekamp.nl

Nyala *A Way of Life* Nyala Music

Het trio Nyala bestaat uit Pau Li Liem (zang en piano), Stef Joosten (basgitaar) en Jorrit Romme (drums). Nyala is een Indonesisch woord voor vlam. De onvoorspelbare beweging van een vlam staat symbool voor het samen musiceren en improviseren.

Je zou bij deze omschrijving kunnen denken dat het album vol staat met vrije improvisaties. Maar dat is niet zo. De composities zijn compact, met een duidelijk te volgen structuur. Op de tracks *Run Away*, *La Da Dum* en *At the End of the Road* ligt de basis in een sterk ritmisch motief op een onregelmatige maatsoort. Mede door de groovy drums en elektrische bas krijgt de muziek een popachtige sound. Hier kan de lyrische zang van Pau Li Liem vrij over bewegen. Afwisselend horen we haar stemgeluid veranderen van klassiek naar jazz naar Keltische folk. Met de intieme eindtrack *Seagull* dooft de vlam langzaam uit.

Voor akoestische muziek komt het album geproduceerd over. Wat geen slecht ding is. Dat maakt dit album toegankelijker voor een breder publiek dan alleen de jazzluisteraar. (PO)
www.nyalamusic.com

Rieany Plus *Songs for R P* Continental Europe CD 98

Drie 'oude' rotten in het vak vormen de band Rieany Plus: Rieany Janssen, Jan Hendriks (Doe Maar) en BJ Baartmans. Hun nieuwste cd staat vol met country, folk en blues, waarbij Baartmans' *How does that work* opvalt. Hendriks speelt hier naast gitaar ook bas en vormt samen met Baartmans het licht ironische achtergrondkoortje. Deze song over de alles vergevende liefde van een vrouw staat als een huis. In *Wanda* zingt Janssen opeens met een mannelijk hese stem die perfect past bij het grappige verhaal. Met *Oevers* van Boudewijn de Groot en zijn Nederlandse tekst ontstijgt de band eindelijk de americanasfeer. De Groots rijke beeldspraak met verwijzingen naar Parijs en Berlijn vertolkt Janssen doorleefd. Ze is niet altijd even goed te verstaan maar haar medemusici geven haar alle ruimte. Hendriks' *Wat als ik dat zei* op een tekst van Jack Poels (Rowwen Hèze) is een gelaagde, bedachtzame chanson met een gaaf einde. *Weg van hier* van ex-voetballer Björn van der Doelen bekrönt sfeervol dit (levens)liederenspektakel. (MK)

www.rieanynl/projecten/rieanyn-plus

Susanne Alt *Royalty for Real* eigen beheer

Het inmiddels zesde album van saxofoniste Susanne Alt is een eerbetoon aan de in 2018 veel te vroeg overleden jazztrompetlegende Roy Hargrove. Alt heeft deze cd tijdens de coronapandemie in de Eastside-studio in New York opgenomen, samen met James Hurt (Fender Rhodes, piano), Gerald Cannon (bas) en Willie Jones III op drums. Al deze musici hebben met Hargrove samen opgetreden. Alts *Bel Air Bop* is een flitsend nummer waarin deze ijzersterke ritmesectie het geheel voortstuwt, gelardeerd met een drukke drumsolo en een virtuoos staaltje pianospel. Als niet-alledaagse begeleiding heeft Alt daaronder een fluwelen fluitarrangement ingespeeld: *chapeau! Classy Cats* is mijn favoriet met twee elkaar afwisselende contrasterende delen waarvan het 9/8 je steeds weer uit de bocht laat vliegen. Het Sinatra-nummer *The Nearness of You* maakt Alt tot een zeer ontspannen zwoele ballad. Dankzij de lange melodielijnen met omfloerst geblazen noten en een zweempje vibrato wil je er als het ware eeuwig naar blijven luisteren... Totdat je met de fraaie soli op het laatste nummer *Royalty for Real* weer op aarde belandt. (MK)

www.susannealt.com

Gehoord en gezien op YouTube

Rick Beato

Columnist Maurits Fondse verwijst in zijn column in dit nummer de lezer naar een YouTube-video (over de impact van AI) op het kanaal van Rick Beato – een kanaal waar muzikanten interviews met collega's, muzikanalyses en beschouwingen over de muziekwereld en de muziekmarkt kunnen vinden.

Eigenlijk zijn alle video's op het kanaal, met inmiddels ruim vier miljoen volgers, de moeite van het bekijken en beluisteren waard.

Twee tips evengoed

The Most INSANE Music Interview

Beato becommentarieert het (naar zijn mening) 'beste muzikinterview' op mainstream-tv ooit: het interview van Dick Cavett met Oscar Peterson uit 1979. Een terechte shout-out naar Dick Cavett, maar ook een missionstatement voor het kanaal van Beato zelf.

<https://www.youtube.com/watch?v=IU1zYiUU9BY>

What I've Learned From The Greatest Musicians

Feitelijk een trailer voor het kanaal: fragmenten uit zijn interviews met onder meer Brian May, Sting, Eric Johnson, Bernard Purdie, Thomas Newman en Seal.

<https://youtu.be/wU1di7Q5Sno>

Producer raken Dra Smit geeft voorlichting over muziekproducties. Dus over zaken als opnametechniek, rechten, contractvormen, exploitatie etc. Leden van Ntb/Kunstenbond en VCTN kunnen hem op maandag en dinsdag benaderen met al hun vragen op dit gebied. Veel van de gestelde vragen komen steeds weer terug. Een aantal hiervan beantwoordt hij in deze rubriek.

Eerste Hulp Bij Opnamen

De muziekindustrie bevindt zich in een stroomversnelling. Zeker op het gebied van muziekproductie. Apple is daar met de introductie van Logic Pro 11 volop in meegegaan. Een aantal geavanceerde AI-toepassingen waren al een tijd aanwezig in Logic Pro maar het arsenaal aan AI-tools is nu fors uitgebreid. Hieronder en kleine greep.

Session Players: de AI-ritmesectie

Een van de handige uitbreidingen in Logic Pro 11 zijn de Session Players. De reeds bestaande Drummer is aangevuld met een AI-bassist en een Keyboardplayer. Deze tool gebruikt machine learning om drum-, bas- en keyboardtracks te genereren die zich aanpassen aan de stijl en het tempo van je project. Je kunt het resultaat verregaand beïnvloeden met een heel scala aan parameters.

AI-gedreven automatisering

Logic Pro 11 introduceert ook software die suggesties doet voor automatisering van je mix. Dit kan gaan van volume- en pan-automatisering tot meer complexe effecten zoals EQ-aanpassingen en reverb-instellingen. Deze functie helpt je om snel een professionele mix te creëren, terwijl je nog steeds de vrijheid hebt om handmatig aanpassingen te doen. Dit soort technologieën bestonden al een tijdje, zoals de Mix Assistant in de Neutron-software van iZotope. Nu dus ook in een Apple-versie als Logic native plugins. Let wel, dit is dus niet de iZotope plugin.

Compositie Assistent

De Compositie Assistent in Logic Pro 11 is een handige hulp bij het schrijven van muziek. Door je melodieën en akkoorden te analyseren, kan de assistent suggesties doen voor de harmonieën, melodieën en zelfs songstructuren. Dit is bijzonder nuttig voor producers die last hebben van een creatieve blokkade of die gewoonweg lui zijn.

Automatische mastering

Een van de lastige onderdelen van muziekproductie is mastering. Logic Pro 11 maakt dit proces eenvoudiger met AI-gedreven maste-

ring tools. Door je mix te analyseren, kan de software automatisch EQ-, compressie- en limiter-instellingen aanpassen. Ook hier heb je de vrijheid zelf handmatig in te grijpen. Erg handig als beginopzet. Dit bespaart tijd en geld.

Stem Splitter

De Stem Splitter is een nieuw onderdeel dat bijna elke gemixte stereo-opname in vier afzonderlijke delen splitst: drums, bas, zang en andere instrumenten. Erg handig om oude demo-opnamen nieuw leven in te blazen of oude mixen waar je niet tevreden over bent opnieuw te mixen en te masteren. Deze technologie is onder andere gebruikt in de laatste Beatles-release *Now and Then*.

Overige updates

Niet alleen zijn er nieuwe tools, ook zijn bestaande tools verregaand verbeterd. Zoals de eigen autotune binnen Logic. Was dit in de praktijk een aanslag op je geduld en workflow, nu werkt dat beter en sneller. Hetzelfde geldt voor het automatisch traceren van tempo-varianten. Verder zijn ChromaGlow, een verzadigingstool, en verbeteringen in de Dolby Atmos-workflow welkomme updates.

Conclusie

Met Logic Pro 11 is Apple een nieuw tijdperk van muziekproductie binnengestapt. De nieuwe tools kunnen je workflow drastisch veranderen en stroomlijnen, van compositie, tracking, mixen tot mastering. Het verschil met AI-modellen als Suno en Udio die kant-en-klare muziekproducties genereren is dat het resultaat nog steeds in hoge mate afhankelijk is van je eigen vaardigheden, smaak en persoonlijkheid. En dat is toch veel bevredigender!

BumaStemra geeft openheid over stemrecht

Op aandringen van de VCTN staat het stemrecht bij Buma en Stemra inmiddels al geruime tijd op de agenda. Eerste prioriteit daarbij is openheid over de daadwerkelijke cijfers. Tot op heden was altijd onduidelijk hoeveel bij Buma en bij Stemra aangesloten auteurs nu daadwerkelijk stemrecht hebben. Vorig jaar maakte Buma tijdens haar jaarvergadering de cijfers van Buma-leden bekend. Tijdens de jaarvergadering van 15 mei jl. presenteerde de organisatie (eindelijk) ook de cijfers voor Stemra, die, als

verwacht, lager liggen dan bij Buma. Kort samengevat: 19% van de aangesloten auteurs bij Buma voldoet aan het inkomen-criterium voor stemrecht. 11% voldoet aan het inkomen-criterium voor stemrecht bij Stemra.

De VCTN is blij dat deze cijfers nu publiek zijn, zodat een verder gesprek over een eerlijke verdeling van stemrecht en medezeggenschap nu werkelijk gevoerd kan worden. Lees eerdere publicaties over dit onderwerp in de

Muziekwereld-afleveringen van afgelopen jaar of lees online onder meer 'Mag de kleine muzikauteur ook meedansen' van Ntb-bestuurslid David Cok.

Luister daarnaast de *Muziekwereld*-podcast over het muzikauteursrecht via:

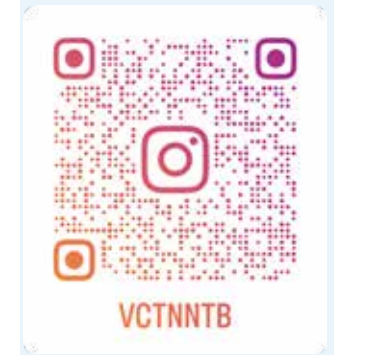

Alexander Beets en Wiboud Burkens herbenoemd Tijdens de jaarvergaderingen van Buma en Stemra werden op voordracht van de VCTN Alexander Beets en Wiboud Burkens herbenoemd als leden van respectievelijk de Raad van Toezicht en de Raad van Rechthebbenden. Beiden beginnen daarmee aan een tweede termijn als representanten van auteurs in alle genres. Ook hier daarom onze

felicitaties en onze dank voor hun inzet namens alle collega's voor een steeds betere en eerlijkere BumaStemra.

Volg de VCTN nu ook op Instagram

Naast het account van Ntb en VCTN op X (voorheen Twitter) en onze Facebookpagina, is de VCTN nu ook te vinden op Instagram, via [vctnntb](https://www.instagram.com/vctnntb). Volg ons voor nieuwtjes over de VCTN zelf, maar ook over alle andere ontwikkelingen rond het muzikauteursrecht en de auteursrechtwereld.

Nieuwe muziek uitbrengen?

Wij zijn trots op de Nederlandse muzieksector en zijn muzikanten en producenten. Met de kracht van muziek weten zij mensen te vermaken, te inspireren en te raken. Daarom stimuleren wij het maken van nieuwe muziek met het Sena Muziekproductiefonds. Wil je nieuwe muziek uitbrengen, maar mis je de financiële middelen? Dan is dit fonds iets voor jou. Het kan je net dat ene duwtje in de rug geven dat nodig is voor de volgende stap in jouw muzikale loopbaan.

sena.nl/muziekproductiefonds

DE FAVORIETE COMPOSITIE VAN...

DIRK VISSER, ADVOCaat EN HOOGLEERAAR AUTEURSRECHT

'*Juditha Triumphans* van Vivaldi, uit 1716. Daar zitten zóveel mooie passages in. Het is een oudtestamentisch, dramatisch verhaal over een vrouw die, om haar stad te redden, met de veroveraar naar bed gaat om hem vervolgens te ont-hoofden. Het gaat over oorlog en opoffering, maar er zitten vooral prachtige stukken muziek in, die ik heel mooi uitgevoerd heb mogen horen door De Nationale Opera in de Stopera, vijf jaar geleden. Het is een oratorium, maar met alle encenering eigenlijk een opera. Het verhaal was verplaatst naar de Tweede Wereldoorlog, alle rollen werden gespeeld door vrouwen, ook de mannenrollen. Het was heel indringend, zowel muzikaal als qua boodschap. Die boodschap is zo belangrijk, vooral op dit moment met een coalitieakkoord waarin cultuur niet bepaald op de eerste plaats staat. Kunst en met name muziek kan onge-

lofelijke troost bieden, zeker in beklemmende tijden van klimaatcrisis, van oorlogen in Oekraïne en Gaza, van de dreigende verkiezing van Trump en van de hele wereldsituatie. Ik ben opgegroeid met de opera's van Mozart en ik luister graag naar Vivaldi, zijn celloconcerten onder meer, maar ik kende die hele opera niet toen ik naar de Stopera ging. Ik krijg er sindsdien geen genoeg van om ernaar te luisteren. De enige uitvoering op Spotify staat elk jaar bovenaan in mijn lijst van meest gedraaide muziek. Ik luister er ook graag naar in de trein of in het vliegtuig, via mijn oortjes. Het liefst hoor ik thuis mijn vrouw stukken ervan spelen, zij is zeer muzikaal en zit vaak achter de piano. Opera is meestal goedkope emotie in een over the top-situatie, maar als je de combinatie van muziek en live spel in een gigantische encenering, zoals in de Stopera, tot je

laat doordringen, dan ga je gewoon mee in de emotie, hoe vergezocht die ook is. Ik kan daar echt door ontroerd raken. Vanaf onze plek kon je vrij goed in de orkestbak kijken. Er zitten een paar instrumentale stukken in die op een soort van rare lange luit wor-

den gespeeld. Dan zie je een jong iemand van in de dertig een glasheldere melodie van Vivaldi op dat stokoude instrument spelen. Dan ben ik zo blij dat dat nog gebeurt, jonge mensen die die oude instrumenten kennen en kunnen bespelen en kunnen hercreëren wat Vivaldi bedoeld heeft. Het is een soort van houvast, een cultureel continuüm, zal ik maar zeggen. Mijn positieve boodschap, zeker in deze tijden van AI, is: mensen blijven behoefte houden aan authenticiteit en menselijke creativiteit. En alleen menselijke creativiteit is authentiek. We weten niet hoe mensen klonken toen, maar door de notaties kunnen we met zijn allen in een zaal de brillen van componisten van honderden jaren geleden herbeleven. En dat is zo'n unieke beleving, daar kan geen nep-Vivaldi of ringtone of wat ook tegenop!

Is de impact van AI te beteugelen?

Alle hens aan dek

Het heeft wel iets van een invasie door aliens, hoe kunstmatige intelligentie de wereld stormenderhand verovert. De Kunstenbond houdt de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten en spant zich in om nare gevolgen voor creatieve professionals te voorkomen.

Door Caspar de Kieffe

Nog geen twee jaar geleden, in november 2022, maakte de wereld kennis met de AI-gegenerateerde teksten vervaardigd door ChatGPT. In december van datzelfde jaar kopte de NOS dat er rond ChatGPT sprake was van een ware rage. En nauwelijks een maand later waren er wereldwijd al honderd miljoen gebruikers. Nooit eerder groeide een computerapplicatie zo snel. En de kwaliteit van de teksten, de mogelijkheden en de ontwikkeling van nieuwe apps die gebruik-

maakten van en voortbouwden op het *large language model* van bijvoorbeeld ChatGPT namen net zo snel toe. In diezelfde periode werden ook Dall-E en Midjourney, AI-modellen die beelden genereren, in rap tempo beter. Synthetische AI-stemmen klonken meer en meer levensecht en met apps konden acteurs realtime en lipsync worden nagesynchroniseerd in meerdere talen. Het hek was van de dam. De ontwikkelingen buitelden over elkaar heen.

Nieuwe en verrassend goede toepassingen werden gelanceerd. En bestaande toepassingen werden snel beter.

Tegenbeweging

Maar vanaf begin 2023 begon ook een tegenbeweging op gang te komen. De internationale community van beeldmakers waarop zij normaal hun werk publiceerden werd massaal een AI-verbodsbord geplaatst: een vette rode cirkel met in het mid-

den de letters AI met een eveneens vette rode streep erdoorheen. Dit ging pagina's en pagina's zo door. Duizenden protestposts tegen een wantoestand: zonder dat men het wist, zonder toestemming en zonder enige vergoeding werd al het online vindbare beeldmateriaal door AI-ontwikkelaars van het internet *gescraped* ('toegeëigend') om daarmee hun AI te trainen. Die beeldmakers voelden ook meteen het gevaar dat nu snel op hen afkwam: als iedereen met AI door middel van een geschreven instructie bijna gratis beelden kan genereren, wat doet dat dan met je mogelijkheden om als relatief 'dure' professional nog opdrachten te krijgen? En wat betekent AI voor de toekomst van creatieve beroepen in het algemeen? Gaan jonge talenten nog jaren studeren en oefenen om een instrument goed te leren bespelen, als je ook muziek kan maken door het schrijven van een korte opdracht via een app?

Muziek

In de muziek is men eigenlijk lang betrekkelijk laconiek geweest over AI: 'Wij hebben de opkomst van de synthesizer gehad en overleefd. En die van de drumcomputer. AI is net zo goed een tool. Sommige mensen zullen ermee gaan werken en andere niet. Maar als je goed bent als muzikant, hoef je je geen zorgen

te maken.' Men leek immuun of doof voor eventuele knelpunten. Het was pas bij de opkomst van Udio en Suno dat men de ernst inzag en de noodklok luidde. Stef Bos en de BLØF-zanger Paskal Jakobsen waren duidelijk *not amused* toen bleek dat AI inmiddels in staat was een redelijke namaaksong uit de processor te toveren. Soms zelfs best catchy deuntjes, herkenbare stemmen en teksten.

Mensgerichte AI

Omdat de Kunstenbond naast muzikanten en componisten ook andere beroepsgroepen tot zijn leden mag rekenen, waren wij niet pas toen maar al meteen vanaf de intrede van generatieve AI gealarmeerd. Onze beeldmakers drongen aan op stellingname en actie. Dat resulteerde in een breed uitgezette enquête onder de creatieve professionals, een debatdag in de Amsterdam-

se Brakke Grond in oktober 2023, standaardbepalingen om in contracten op te nemen en daarmee je werk te beveiligen tegen misbruik voor AI-training, en een *Position Paper* waarin de Kunstenbond zijn positie in het AI-debat markeerde. We zijn niet tegen, maar vechten voor een mensgerichte toepassing van generatieve AI ten dienste van creatieve professionals en niet om deze te vervangen. Er zijn op dit moment voldoende aanwijzingen dat AI een grote impact zal hebben op het werk en de arbeidsmarkt in de culturele sector. Beroepen en taken zullen veranderen. Mensen zullen in staat moeten zijn zich daarvan aan te passen. Daarvoor is budget nodig. En sommige beroepen en taken zouden zelfs kunnen verdwijnen. Als er door de nieuwe techniek nauwelijks redenen overblijven waarom je dit werk door mensen

In de muziek is men eigenlijk lang betrekkelijk laconiek geweest over AI

zou laten doen, dan moeten er financiën beschikbaar komen om de betreffende beroepsgroep een goede transitie te laten doormaken. Onze sector is bovendien wezenlijk anders dan andere sectoren, omdat het percentage zzp'ers vele malen hoger is. Het zou volstrekt onacceptabel zijn als na de gevolgen van de bankencrisis en de coronacrisis de zzp'ers er opnieuw helemaal alleen voor staan. Men heeft de eerder opgebouwde reserves al lang en breed aangesproken.

We zitten erbovenop

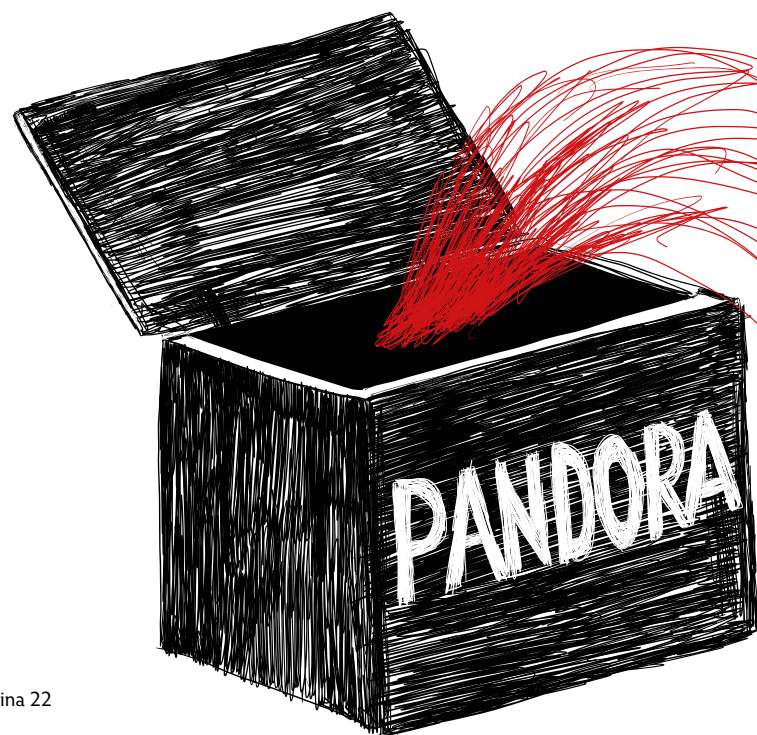
Onze Position Paper is verstuurd naar bijna iedereen in Den Haag en Brussel. En het is ons toegangsbewijs geweest tot vele partijen, waar wij vaak een gewillig gehoor vonden voor onze zorgen over de gevolgen van AI. Wij zijn in contact met de SER, die een advies schrijft over de impact van generatieve AI op de arbeidsmarkt, en verder met het sectorinstituut DEN voor cultuur en digitale transformatie, met de werkgroep Cultuur en Media van de Nederlandse AI Coalitie, en met de betrokken ministeries (EZK, SZW, OCW en J&V). De SP heeft het kabinet gevraagd uitgebreid te reageren op onze Position Paper. We werken nu aan Kamervragen voor wanneer AI weer in de Tweede Kamer aan de orde is. En blijven onszelf uitnodigen waar wij denken dat dit dienstbaar is. De Raad voor Cultuur staat nu als eerste op onze lijst. En we onderzoeken welke

juridische mogelijkheden openstaan.

En natuurlijk zijn we ook in Brussel actief via ons internationale werk met de Europese federaties FIM (muzikanten), FIA (acteurs), UniMEI (mediaprofessionals) en EFJ (journalisten). AI heeft ook daar de hoogste prioriteit, en veel noodzakelijke regelgeving rondom AI zal toch in Brussel voor elkaar gekregen moeten worden. Binnenkort hopen we contact te hebben met mensen van de muziek-AI-app Udio die recent hebben aangegeven open te staan voor overleg. We gaan dus ook kijken wat overleg met AI-ontwikkelaars zelf kan opleveren.

Lange adem

Tot slot weten ook de Nederlandse media ons gelukkig te vinden waar de impact van AI op de creatieve sector aan de orde is. Of het nu over stemacteurs gaat of over muzikanten en componisten. Zo waren wij te zien en te horen via het ANP, RTL, het *Jeugdjournaal*, de NOS, het *AD*, het *Achtuurjournaal* en het radioprogramma *Dit is de Dag*. En wij zullen blijven zorgen dat de impact van AI op onze sector op de agenda blijft door hier steeds vanuit een ander perspectief opnieuw de aandacht op te vestigen. Het is helaas geen onderwerp waarbij een snelle en makkelijke oplossing voorhanden is. Er zijn meerdere strategieën nodig en een lange adem...

In goede en slechte tijden; blij verzekerd!

De Kunstenaarbond biedt speciale verzekeringen aan, exclusief voor leden van de Kunstenaarbond. Het voorkomen van schade is natuurlijk beter, maar als er onverhoopt toch iets gebeurt, is het verstandig dit risico te hebben afgedekt met een goede en uitgebreide verzekering. Risico's zijn er immers altijd, gewoon omdat je leeft en onderneemt. Maar hoe bepaal je de risico's en welke moet je verzekeren?

Risico's en beperkingen

Laten we voorop stellen dat het onmogelijk is alle risico's te verzekeren. Dat hebben we in een recent verleden wel ervaren. Voor een groot aantal leden hebben de

coronamaatregelen direct effect gehad op werk en inkomen. Als werknemer kun je nog terugvalen op sociale voorzieningen, als zelfstandige niet of nauwelijks. En tegen een pandemie kun je je

al helemaal niet verzekeren. Wel tegen inkomensverlies als gevolg van arbeidsongeschiktheid. Een ongeluk zit soms in een klein hoekje en komt lang niet altijd door onvoorzichtigheid. Naast de verzekeringen voor uw muziekinstrument of materiaal is het goed om u ook eens te laten informeren over inkomen en arbeidsongeschiktheid. Daarbij kunnen de financiële gevolgen groter zijn dan een beschadigd instrument of deuk in uw auto.

Betere tijden

Gelukkig kan iedereen weer zonder beperkingen zijn vak uitoefenen. De terrassen zitten weer regelmatig vol en er kan weer onbekommerd opgetreden worden of een bezoek aan het museum worden gebracht. En heeft u op dit moment nog geen volle agenda, dan is het misschien een goed moment om samen met onze adviseurs uw verzekeringspakket nog eens door te nemen. Wellicht heeft u al jaren geleden uw verzekeringen afgesloten en staat er nog een instrument op de polis dat allang niet meer in uw bezit is. Of kunt u besparen op bijvoorbeeld uw autoverzekering

door over te stappen naar een andere verzekeraar. Wij berekenen graag of dat gunstig voor u is.

Speciaal voor leden van de Ntb/Kunstenaarbond

Wij hebben speciaal voor leden van de Kunstenaarbond een aantal verzekeringen waarvan de voorwaarden afgestemd zijn op kunstenaars en musici die als zelfstandig ondernemer werkzaam zijn. Denkt u bijvoorbeeld aan een instrumentenverzekering of gecombineerde aansprakelijkheidsverzekering voor privé en bedrijfsaansprakelijkheid. Neemt u contact met ons op voor de tarieven en voorwaarden: 035-5280070.

Hypotheken

Ten slotte brengen wij graag onder de aandacht dat Adviesgroep Van der Roest ook adviseert en bemiddelt in hypotheek. Niet alleen voor werknemers in loondienst maar ook voor zelfstandig ondernemers. Wellicht denkt u erover een huis te kopen, te verbouwen of te verduurzamen of wilt u alleen weten wat u met uw inkomen zou kunnen lenen. Ook hiermee zijn wij u graag van dienst. Voor een eerste oriënterend gesprek nemen wij de kosten voor onze rekening. En tegelijkertijd kunnen we dan samen met u de overige verzekeringen nog eens doornemen. Wilt u een gesprek inplannen? Belt u ons dan op 035-5280070.

**ADVIESGROEP
VAN DER ROEST**

Het Ntb-pakket:

- Instrumentenverzekering**
- Aansprakelijkheidsverzekering**
- Aansprakelijkheidsverzekering-Combi**
- Doorlopende Reisverzekering**
- Inboedelverzekering**
- Uitvaartverzekering**
- Autoverzekering**
- Opstalverzekering**
- Zorgverzekering**

Polis

Ritmundo

Stan Rijnen

HOOFDLETTERS ALS KOPZORG

Twee hoofdletters zetten de hele boel op zijn kop. Wat gaan we nog als 'authentiek' ervaren wanneer muziek, van productie tot presentatie, kunstmatig kan worden gemaakt?

In een flits herinnerde AI me aan The Monkees, die eind jaren zestig als Hollywood-antwoord op The Beatles televisie en transistor veroverden. Het kolderieke kwartet was geprefabriceerd en niet 'echt', ze konden zelfs 'geen instrument bespelen', zo gonsde het alom. Nota bene, hun liedjes werden door gerenommeerde songwriters geleverd, zoals Neil Diamond (*I'm a believer*, 1966) en Carole King (*Pleasant Valley Sunday*, 1967). Feit is dat The Monkees aanvankelijk als acteurs waren geronseld voor een wekelijkse tv-serie die van 1966 tot 1968 in Noord-Amerika door NBC werd uitgezonden, in Nederland bij de AVRO. Wie vandaag de herhalingen terugkijkt op ONS (kanaal 50) kan zich nauwelijks de kritiek van toen voorstellen. De afleveringen van de komische serie ervaar je als langdradige, zij het absurdistische voorlopers van de scherp gesneden muziekclips van nu.

Bij de eerste berichten over AI schoten me nog twee hoofdletters te binnen: de CD (al schrijf je het tegenwoordig met kleine letters). Vanaf 1982 veroorzaakte deze Philips-uitvinding een even revolutionaire omwenteling in de muziekindustrie. Die magische Compact Disc maakte immers alle vinyl overbodig, was superieur in geluid en qua gebruiksgemak. Tja, die destijds met veel tamtam geïntroduceerde geluidsdrager is alweer vervangen door Spotify en andere digitale platforms. Dan is het saillant terug te lezen hoe de CD destijds werd ontvangen. In mijn column voor dagblad *Trouw* (Popstand, 15 april 1982) schreef ik: 'Het bestaande

stelsel is met de compact disc overbodig geworden. Hij heeft een diameter van 12 cm en kan een uur muziek bevatten: oftewel de gehele *Matthäus-Passion* op het formaat van vier ansichtkaarten.' En dat er 'een speciale platenspeler, uitgerust met een laserstraal' voor nodig was. Vervolgens wat financiële bezwaren: 'Ter introductie mag je voor de platenspeler 1500 à 2000 gulden neertellen. Per plaat zal plusminus vier tientjes betaald moeten worden.' Verder verwonderde ik me over de speelduur van zestig minuten: 'Er moet nu een lengte van een kleine dubbel-elpée gevuld worden. En gaat de single nu verdwijnen?'

Tot slot USP, drie hoofdletters die AI gevaarlijk nabij brachten. Voor de expertmeeting *Toekomstmuziek!* van World Music Forum NL (Amsterdam, september 2019) nodigen we de USP Company uit, die gespecialiseerd is in 'scenario-thinking'. Daarmee trainen ze grote bedrijven hoe zich op de toekomst voor te bereiden. Maar hoe kijkt USP naar de muziekwereld van morgen? Ze vertonen onder meer een pakkende popclip. Ondanks een zaal vol muziekspecialisten herkent niemand de song, laat staan de zangeres. Verbazing alom... hij was kunstmatig gegenereerd. Verder voorspelt USP dat naast liveoptredens gestreamde popconcerten een hoge vlucht zullen nemen. Met de covidpandemie wordt hun voorspelling een halfjaar nadien realiteit. Inmiddels toerde ABBA in avatargedante en vullen analoge Beatles komend najaar driemaal de Ziggodome: AI als Analoge Identiteit.

Overigens, lang voordat AI ontwikkeld werd bestond er al AE. Oftewel Artificial Energy, een psychedelisch nummer van The Byrds, afkomstig van hun lp *The Notorious Byrd Brothers* (1968). Maar dat betreft weer een geheel Andere Insteek.

Stan Rijnen is muziekjournalist, programmamaker en deejay

Een opiniestuk over kunstmatige intelligentie

Het beest dat AI heet

Dreigt er een stortvloed van robotcreaties die mensen brodeloos maakt? David Cok plaatst de zorgen over kunstmatige intelligentie tegen een relativerende historische achtergrond en vraagt zich af of deze nieuwe technologie niet ook kansen biedt op een betere wereld.

Door mr.bc. D. (David) Cok

Het zal niemand zijn ontgaan dat de culturele sector in rep en roer is over de snelle opmars van kunstmatige intelligentie. Er gaan dringende signalen richting collectieve beheersorganisaties als BumaStemra en Sena om in actie te komen omdat anders de figuurlijke hemel op ons hoofd valt. Meer overheidsregulering? Een sterke vuist vanuit de vakbonden, al dan niet gezamenlijk met de uitgeverijen/platenmaatschappijen? Wat er precies moet gebeuren blijft onduidelijk. Eigenlijk is het net zo onduidelijk als hoe kunstmatige intelligentie zich verder

gaat ontwikkelen en welke partijen leidend worden.

De laatste tijd hoor ik veel angstige uitspraken waarvan het de vraag is of deze wel terecht zijn. Zo zou kunstmatige intelligentie muzikanten/muzikanten overbodig en/of niet meer relevant maken. Moet je als muzikant of muzikant daadwerkelijk bang zijn dat een supercomputer met algoritmes beter zal spelen of creatievere producties zal maken? Waarom nu ineens deze zorgen om het verliezen van werk? Al sinds 2004 heeft iedere EU-burger immers het recht om zich

vrij te verplaatsen en vrij te verblijven op het grondgebied van de lidstaten, waarmee een arbeidsmigratie mogelijk is gemaakt die net zo goed mensen hun baan kan kosten. Men is ook bang dat de markt wordt overspoeld met robotcreaties. Terwijl de wereld vanwege mondialisering allang een dorp is geworden en het bezit van een smartphone met toegang tot het internet ook in ontwikkelingslanden geen uitzondering meer is. Met als resultaat dat er inmiddels meer dan 3,7 miljoen (271.330 uur) YouTube-video's per dag worden toegevoegd. Kortom, zowel het risico op het verliezen van werk als marktoverspoeling is niets nieuws. Misschien wordt het wat lastiger om op te vallen. Zelfs dat is niet nieuw. Ook in de jaren '70/'80 was artistiek succes geen garantie.

Revoluties door technologie

De mogelijkheid om boeken te drukken heeft vanaf omstreeks het jaar 1445 een ongekennde invloed gehad

op onze geschiedenis. De gevolgen ervan zijn immens. Veel historici zijn het erover eens dat zonder de boekdrukkunst ontwikkelingen als de reformatie, de ontdekkingsreizen, de wetenschappelijke revolutie en de verlichting zich niet hadden voltrokken of althans minder invloed zouden hebben gehad. Verlichtingsfilosoof Lichtenberg (1742-1799) stelde al dat de wereld sterker was veranderd door het lood in de zetkasten dan door het lood in kogels. Met dit bijna goddelijke werktuig konden ideeën breed en snel verspreid worden. Het overschrijven van boeken door monniken werd overbodig en het censureren van boeken door geestelijken of politieke leiders werd steeds lastiger. Langzamerhand werd het monopolie op de toegang tot informatie doorbroken. Naast de verworven mogelijkheid van het plebs om verdorven ideeën te verspreiden (de angst van de geestelijkheid), werd het analfabetisme teruggedrongen en ontstond er een bredere kennispreiding. Een soortgelijke analyse is te maken over de industriële revolutie, die de agrarische samenleving naar een industriële samenleving transformeerde. Kleinschalige werkplaatsen maakten plaats voor grote fabrieken met grootschalige productie. Deze groei zorgde voor enorme prijsdalingen. Nieuwe technieken waren echter kapitaalintensief en zo raakten de productiemiddelen buiten het bereik van de arbeiders, waardoor er nieuwe arbeidsverhoudingen ontstonden. Zelfstandigheid maakte plaats voor loonarbeid. Dit had impact op het dagelijks leven en de verstedelijking nam toe, met alle bekende problemen van dien. Zowel de vorming van vakbonden als overheidsregulering brachten na lange tijd verbetering in het arbeidersvraagstuk. Inmiddels profiteert niet alleen de elite van de toegenomen welvaart die aangewakkerd werd door de industriële revolutie.

De angst voor innovatie

Technologische ontwikkelingen komen doorgaans met veel weerstand en grootschalige veranderingen gaan gepaard met veel angst en onzekerheid. Voorstanders benadrukken de kansen en onderschatten de risico's. Uiteindelijk zet de technologische vooruitgang door en worden bestaande monopolies van oude giganten doorbroken. Nieuwe giganten wanen zich in bezit van deze nieuwe technologie onschendbaar, waardoor nieuwe excessen ontstaan die gepaard gaan met nieuw leed. Als de roep uit de samenleving maar luid genoeg is, grijpt de overheid uiteindelijk in en volgt er regulering. Dit gesimplificeerde model lijkt toch enigszins de cyclus van technologische vooruitgang te zijn en is globaal van toepassing op alle grote technologische revoluties. De angst voor innovatie is van alle tijden. Al eeuwenlang leiden nieuwe uitvindingen tot hevige onrust. Enerzijds vond de Franse filosoof Denis Diderot (1713-1784) dat de mens kennis en techniek vooral in zijn eigen voordeel moest gebruiken. Anderzijds wees zijn tijdgenoot, de Schot Adam Smith (1723-1790), op de gevaren door te stellen dat de techniek de mens ook kan knechten. Met de kennis van nu is het niet ingewikkeld om te betogen dat beide filosofen gelijk hadden. Kijkend naar de blijvende impact van de boekdrukkunst denk ik dat niemand een pleidooi zal houden om de gevolgen ervan terug te draaien.

Hoe nu verder?

Waar digitale apparatuur en technologische ontwikkelingen al veel sociale en culturele aspecten van ons bestaan hebben getransformeerd, valt nog niet te zeggen op welke gebieden kunstmatige intelligentie verdere toepassingen zal vinden en waar haar ontwikkelingspotentieel ophoudt. Dit roept een heel scala aan juridische, ethische en technische vragen op. Of iets als kans of als probleem wordt gekwalificeerd,

zal afhangen van het domein waarnaar je kijkt. Vanwege de ongekennde, bijna oneindige potentie van kunstmatige intelligentie is het nog maar de vraag of economische en juridische theorieën alleen wel toereikend zijn om hierover te oordelen. Er is meer interdisciplinair onderzoek nodig voordat er conclusies worden getrokken over het disruptieve karakter van deze technologie. Het is zaak om hierbij niet alleen aan de risico's te denken, maar ook aan de potentie om monopolies te doorbreken en nieuwe revoluties te ontketenen (in de zin van grote plotse veranderingen die de mensheid vooruitbrengen). De eenentwintigste eeuw biedt immers ruim voldoende complexe uitdagingen voor de mensheid. Mijns inziens is het van belang om gedachte-experimenten uit te werken die de samenleving over 20-50 jaar in kaart brengen door de juiste vragen te stellen. Filosofische en ethische perspectieven zijn hierin onmisbaar. Hoe ziet de samenleving er tegen die tijd uit? Welke rol speelt kunstmatige intelligentie hierin? Waar liggen kansen? Welke strategie hanteren we? Op welke risico's kunnen we anticiperen? Hoe kunnen we het beste met deze risico's omgaan? Zolang wij de juiste vragen blijven stellen en leiders met visie kiezen, wordt AI geen zevenkoppige draak die ons zal verslinden. Zoals wij nu met tevredenheid kunnen terugkijken op technologische omwentelingen die achter ons liggen, zullen over grofweg honderd jaar mensen (of machines) hopelijk een vergelijkbare analyse kunnen maken van de huidige digitale revolutie waar de mensheid nog middenin zit. Kunstmatige intelligentie zal in dat geval voor ons werken, in plaats van andersom. Het beest dat AI heet zal dan in de geest van Diderot getemd zijn.

Voor vragen of opmerkingen over dit onderwerp kun je een e-mailbericht sturen naar: d@vidcok, email of mij benaderen via social media.

- ingezonden mededelingen -

Heeft U speelproblemen, vermoeidheidsklachten of pijn?

Dispokinesis = het vrij kunnen beschikken over houding en beweging. Ontwikkeld door een musicus voor musici.

Meer informatie:
Dianne Bolte, Dispokinesispraktijk:
tel. 026 445 34 84
Zie ook: www.dispokinesis.nl

MUZIEKENZORG.NL

**BEHANDELT OOK REIS- EN
TOURNEEPROBLEMEN**

Geen hogere btw Je belast er heel Nederland mee

De voorgenomen btw-verhoging is een extra belasting op jouw cultuur, sport, horeca en media. Het is een extra belasting op je kostbare vrije tijd, op je nieuwsgierigheid, op het toejuichen van je favoriete voetbalteam, op het boek dat je wilt lezen, op je schilderij aan de muur, op je fanfare in de buurt, op een hotelovernachting in het land, op het tijdschrift in de trein, op de kickboksschool in de wijk, en op de krant die je op de hoogte houdt van de wereld om je heen.

Spreek je uit: geenhogerebtw.nl

Een dynamisch gesprek

In de live in de Brakke Grond opgenomen Kunst & Bondcast *Kansen en bedreigingen* onderzoekt host Manu van Kersbergen met drie gasten de ontwikkelingen van AI binnen de kunsteducatie. Voor- en nadelen en toekomstige mogelijkheden passeren de revue.

Door Karin Boelhauer

'Ik denk dat technologische vooruitgang iets is wat je niet tegenhoudt tenzij de mens stopt met bestaan' (Fabian Kok)

Fabian Kok is praktijkgericht onderzoeker binnen het lectoraat Artificial Intelligence van de Hogeschool Utrecht. In zijn onderzoek kijkt hij enerzijds naar het zowel effectief als ethisch inzetten van AI in de praktijk, en anderzijds naar het samenspel tussen creatieve processen en technologie en hoe deze elkaar kunnen versterken en verrijken. Fabian is thuis in de kunsten én in de wetenschap, en ziet een samenwerking van beide als essentieel om de wereld en de mens beter te leren begrijpen. AI wordt naar zijn mening ook steeds meer zichtbaar op podia en in het creatieve proces, als gereedschap in de toolkit van de maker.

'Studenten zijn er superblij mee' (Davy de Wit)

Davy de Wit, hoofd van Popacademy ArtEz en Tijdmaker bij Minder Druk, ziet geweldige mogelijkheden voor het gebruik van AI in het kunstvakonderwijs en die wil hij vooral benutten. Een voorbeeld is een chatbot, met daarin alle inhoud van alle theorielessen. Studenten kunnen alle vragen elk moment

stellen, en hebben zo meer regie. Ze kunnen eerder opdrachten maken en inleveren. Het betekent tijdens de lessen veel ruimte voor dialoog en ontmoeting. Onderbouwen en reflecteren komen in het leerproces meer centraal te staan.

'Kan een bot een les ontwikkelen?' (Tom Strik)

Tom Strik is veelzijdig maker, spoken word-artiest en docent. In groep 7 en 8 van het basisonderwijs maakt hij songs met leerlingen. Leerlingen schrijven één nieuw couplet geheel vanuit zichzelf, één couplet met behulp van AI en één couplet puur vanuit AI. Samen vergelijken ze dit en met de leerlingen bekijkt hij of AI emoties kan vervangen. En wat ze mooier, of fijner vinden. Het doel is bewustwording van mogelijkheden, gebruik en misbruik van AI. Andere lessen in de reeks gaan bijvoorbeeld over deepfake beelden en hoe deze te herkennen.

Ook de negatieve kanten van AI komen in de podcast langs. Input voor je creatief proces is fijn maar als je baan als stemacteur verdwijnt is de angst terecht. Voor docenten in de kunsteducatie is het prettig wanneer je adaptief

vermogen hebt. AI biedt mogelijkheden om je lessen te verrijken, maar als het je niet (meer) lukt dan word je misschien minder relevant. Directeur van de Kunstenbond Ronald Gijsbertsen schuift ook aan en roept makers op zich vooral goed te informeren en zeggenschap te houden over beeld, stem, beweging. De Kunstenbond adviseert en werkt daarnaast aan een lobby met betrekking tot wet- en regelgeving.

Dit en veel meer in de podcast. Vind 'm eenvoudig via de QR-code. Veel luisterplezier!

Karin Boelhauer is belangenbehartiger Kunsteducatie & Muziek bij de Kunstenbond. Heb jij vragen of suggesties naar aanleiding van dit artikel? Mail naar karinboelhauer@kunstenbond.nl.

Naar een eerlijke verdeling van ‘digitale’ royalty’s

Protest Ronnie Flex zet debat op scherp

tekst: Bjorn Schipper illustratie: Robert Swart

Wanneer krijgen artiesten een redelijk aandeel van de inkomsten uit het streamen of downloaden van hun muziek? De vraag rijst naar aanleiding van een spraakmakende zaak die artiest Ronnie Flex tegen zijn voormalige platenlabel is gestart.

In eerste instantie leek het wel mee te vallen met de publieke aandacht voor de uitspraak van de Rechtbank Amsterdam¹ in de rechtszaak die Ronnie Flex (Ronell Plasschaert) had aangespannen tegen hiphoplabel Top Notch. Toen de artiest enkele weken later zijn *followers* oproep mee te lopen in een speciale protestmars, ontstond alsnog een kleine mediastorm rondom deze zaak.

Op 19 maart 2024 was het zover: zo’n honderdvijftig mensen verzamelden zich in Rotterdam voor de demonstratieve optocht gericht tegen het – in de ogen van Ronnie Flex – ‘wurgcontract’ dat de artiest in het begin van zijn carrière met Top Notch getekend had. In de nasleep van die protestmars gaven juristen en muziekjournalisten hun professionele mening over deze kwestie.² Terwijl Ronnie Flex in hoger beroep ging tegen de uitspraak van de rechter in eerste aanleg, wisselde hij met Top Notch zogeheten disstracks uit om elkaar muzikaal te raken. Ronnie Flex kwam eerst met zijn disstrack *Kees Closed* (met stevige kritiek op Top Notch vanwege zijn eerdergenoemde ‘wurgcontract’, en met een knipoog in de titel naar Kees de Koning, onder andere oprichter van Top Notch). Top Notch reageerde met de disstrack *Pincodes*, waarbij labelbaas Jiggy Djé (Vincent Patty) samen met de artiesten Sticks en Hef muzikaal terugslaat en Ronnie Flex de oren wast over de manier waarop hij Top Notch verliet.³

De zaak

Terug naar de rechtszaak. Waar draait die nu precies om?

Ronnie Flex tekende in 2012 zijn eerste exclusieve artiestenovereenkomst met Top Notch, een in hiphop gespecialiseerd platenlabel dat onderdeel van *major* Universal Music is. Onder deze overeenkomst heeft Top Notch vijf albums van Ronnie Flex uitgebracht, waaronder ook het succesvolle en met een Edison bekroonde album *New Wave* van de gelijknamige groep jonge hiphopartiesten waarvan Ronnie Flex deel uitmaakte. Voor het album *New Wave* zijn partijen in 2015 hogere royalty’s voor Ronnie Flex overeengekomen, welke aanvullende afspraken zijn vastgelegd in een addendum bij de artiestenovereenkomst. Van 2017 tot 2020 hebben partijen – tevergeefs – gesprekken gevoerd over een algemene verhoging van de royalty’s van Ronnie Flex.

In 2020 heeft zijn advocaat de artiestenovereenkomst met Top Notch per brief (primair) vernietigd wegens dwaling en (subsidiar, voor als de vernietiging niet zou slagen) buitengerechtelijk ontbonden vanwege wanprestatie. Ronnie Flex stelt hierbij dat hij in 2012 als jonge artiest niet precies wist waarvoor hij tekende en dat hij tijdens de onderhandelingen over de artiestenovereenkomst met Top Notch niet werd bijgestaan door een juridische deskundige. Ronnie Flex zou hierdoor een verkeerde voorstelling van zaken hebben gehad, onder

andere daar waar het gaat om de juridische eigendom van de *masters* (fonogrammen), de duur van de overeenkomst en exploitatieperiode en de financiële afspraken. Top Notch zou Ronnie Flex hierbij niet goed geïnformeerd en voorgelicht hebben, belangrijke informatie verzwegen hebben en daarnaast hem niet geadviseerd hebben een juridische deskundige in de arm te nemen. Volgens Ronnie Flex zou hierdoor sprake zijn van dwaling, misbruik van omstandigheden en het ontbreken van wilsovereenstemming.

Uitspraak

De rechtbank oordeelt anders en veegt de door Ronnie Flex aangevoerde argumenten die de vernietiging van zijn artiestenovereenkomst moeten ondersteunen compleet van tafel. De rechtbank overweegt dat Ronnie Flex ten tijde van het sluiten van de overeenkomst geen onjuiste voorstelling van zaken heeft gehad en als handelingsbekwame meerderjarige goed in staat moet zijn geweest inhoudelijk te begrijpen waarvoor hij destijds bij Top Notch zijn contract tekende. In de slipstream van deze afwijzing van de primaire grondslag van Ronnie Flex houdt ook de subsidiair aangevoerde grondslag van wanprestatie geen stand.

Nu is het wel zo dat het aanvoeren van een wilsgebrek (zoals bijvoorbeeld dwaling) in het algemeen de lat

juridisch een stuk hoger legt om met succes een artiestenovereenkomst te kunnen vernietigen. Anders gezegd, er moet echt wel iets aan de hand zijn wil zo’n beroep op een wilsgebrek slagen. In eerste aanleg is Ronnie Flex hier niet in geslaagd en dat heeft naar mijn mening in de verdere beoordeling van zijn overige argumenten tegen de inhoud van de exclusieve overeenkomst met Top Notch een belangrijke rol gespeeld. De rechtbank verwerpt deze argumenten van Ronnie Flex voornamelijk door vrijwel alles in de sleutel van de afwezigheid van wilsgebreken te beoordelen. Het is te hopen dat deze argumenten in hoger beroep tegen de achtergrond van het moderne auteurscontractenrecht⁴ aanzienlijk meer zelfstandige aandacht zullen krijgen, los van de discussie over de wilsgebreken. Daarbij dient de rechter in hoger beroep zich inhoudelijk te buigen over onder andere de vraag of de overeengekomen exclusieve opties van Top Notch wel door de beugel kunnen en of de hoogte en berekening van de royalty’s voor onder andere digitale exploitatie op zichzelf wel redelijk zijn. Met digitale exploitatie van muziek doel ik hier voornamelijk op het streamen van muziek en muziekvideo’s en het aanbieden en verkopen van downloads met muziek.

Last-minute move

Uit rechtsoverweging 2.9 van het vonnis valt op te maken

dat Top Notch vlak voor de zitting bij de rechtbank de initiële royalty's van Ronnie Flex met terugwerkende kracht eenzijdig heeft verhoogd tot 20%, ongeacht in welk land inkomsten worden gegenereerd, zonder aftrek van technische kosten en zonder kunstmatige correctiefactor voor inkomsten uit het buitenland. Deze eenzijdige last-minute move van Top Notch lijkt van invloed te zijn geweest op de rechterlijke beoordeling van de argumenten van Ronnie Flex die zich specifiek tegen de inhoud van de exclusieve artiestenovereenkomst keerden. Wat zou het oordeel van de rechtbank zijn geweest als Top Notch dit niet gedaan zou hebben? En is een 'digitale' royalty van 20% wel zo redelijk? Vaststaat hiermee wel dat Top Notch in de periode voorafgaande aan deze eenzijdige wijziging initieel 'digitale' royalty's heeft betaald die (ver) onder de 20% lagen en waarbij een technische kostenafrek en een nadelige correctiefactor voor inkomsten uit het buitenland is toegepast.

- ingezonden mededelingen -

Ooit standaard fiftyfifty

Graag breek ik hierbij een lans voor eerlijke royalty's voor artiesten voor de digitale exploitatie van hun muziek. Vooropgesteld: omdat ik als advocaat niet betrokken ben bij de zaak van Ronnie Flex tegen Top Notch weet ik natuurlijk dat voorzichtigheid geboden is bij het maken van aannames. We kennen als buitenstaanders de zaak niet en moeten het dus doen met wat er in de uitspraak van de rechter staat en wat er zo links en rechts in de media over deze zaak is verschenen. Toch durf ik hier te stellen dat gezien de nu bekende feiten en omstandigheden de door Top Notch aan Ronnie Flex betaalde 'digitale' royalty's niet redelijk zijn. Zelfs niet als we een verhoogd royaltypercentage van 20% tot uitgangspunt nemen.

Bij de beantwoording van de vraag of 'digitale' royalty's van artiesten redelijk zijn dient onder andere gekeken te worden naar de hoogte van het royaltypercentage

en de berekening van die royalty's (de zogeheten afrekenbasis). Sinds de opkomst van het internet als medium voor digitale muziekexploitatie – 1998/1999⁵ – zijn de inkomsten uit deze vorm van exploitatie gekwalificeerd als inkomsten uit overige exploitatie en/of inkomsten uit derdenlicenties. Standaard is hiervoor een 50/50-verdeling tussen labels en artiesten gehanteerd. Historisch vertrekpunt van het royaltypercentage voor digitale muziekexploitatie is daarmee nog steeds 50%. In latere jaren hebben 'digitale' royalty's qua formulering steeds meer een eigen plek in de artiestenovereenkomsten gekregen.

Omgekeerde beweging

Waar *independents* (*indie* labels) met hun 'digitale' royaltypercentages voor artiesten over het algemeen ergens tussen 30% en 50%⁶ zitten – en daarmee redelijk in de buurt van de historische 50% blijven – zie je bij een *major* label als Universal Music – en daarmee ook Top Notch – de laatste jaren een omgekeerde beweging waarbij artiesten 'digitale' royalty's geboden worden die qua hoogte eerder doen denken aan het tijdperk waarin er uitsluitend fysieke producten verkocht werden, zoals grammofoonplaten (vinyl), cassettes en cd's. Die beweging staat haaks op de alsmaar stijgende labelinkomsten uit streaming van muziek van de laatste jaren. Een royaltypercentage van 20% of lager is in het licht van deze ontwikkeling niet redelijk.

Vergeet ook niet dat labels veelal een belangrijk deel van hun kosten contractueel kunnen verrekenen (*recoupen*) met artiestenroyalty's. Daarnaast speelt mee dat artiesten steeds vaker zelfstandig voor eigen rekening en risico de eerste muziekopname (master/fonogram) pro-

duceren en als het ware met een kant-en-klare opname onder de arm bij een label binnenstappen. Dat maakt dat de rol van labels de laatste jaren sterk veranderd is en dat labels minder in muziekproductie investeren en als zodanig minder financiële risico's lopen.⁷ Het draait nu vooral om marketing en promotie, socialmediacampagnes en playlisting op streamingplatforms. Zonder bijzondere investeringen vanuit het label en/of betaling van aanzienlijke voorschotten op royalty's is een 80/20-verdeling in het voordeel van het label niet zonder meer redelijk te noemen.

Deze conclusie wordt onderstreept als de afrekenbasis van de 'digitale' royalty's in de beoordeling wordt betrokken. Een *major* label als Universal Music – en daarmee ook Top Notch – hanteert allerlei contractuele aftrekposten (deducties) die van invloed zijn op zowel de hoogte van het royaltypercentage als de afrekenbasis. Denk aan een halvering van het voor Nederland geldende royaltypercentage voor 'buitenlandse' streams, een technische kostenafrek en de manier waarop de afrekenbasis wordt toegepast (bruto/netto, 'at source'). Artiesten eindigen hiermee – effectief gezien – ver onder de 20%.

In afwachting van het hoger beroep in de zaak van Ronnie Flex tegen Top Notch besluit ik met een persoonlijke oproep aan onze muzieksector: we moeten het anno 2024 niet meer willen dat artiesten nog steeds géén eerlijke royalty's voor digitale exploitatie ontvangen. Laat deze discussie de opmaat naar een nieuwe ethiek, een nieuwe mentaliteit zijn.

Bjorn Schipper is advocaat en oprichter van Plus One Legal in Amsterdam

DUTCH - JAZZ elke zondag 22:00 / 23:00 op Sublime FM

foto : Frank de Graaf

foto : Roland van Tulder

Hét radioprogramma waar de Nederlandse jazz centraal staat met Rolf Delfos en Bart Wirtz

Sena SUBLIME FM

1. Rb. Amsterdam 17 januari 2024, IEF 21868 (Ronnie Flex/Top Notch).
2. Vgl. onder meer De Machine, Podcast Episode #161: Kees Closed, Ronnie Flex vs Top Notch.
3. Zie onder meer Atze de Vrieze, 24 april 2024: <https://3voor12.vpro.nl/update~1a63808f-2967-41b4-a261-92610aafd0a9~team-top-notch-haalt-uit-naar-ronnie-flex-met-disstrack~.html>.
4. Zie onder meer B.H.M. Schipper, 'Het nieuwe auteurscontractenrecht. Wat heeft de nieuwe wet muzik auteurs en artiesten te bieden?', *Muziekwereld* 2015/3, p. 28-31, en B.H.M. Schipper, 'Evaluatie auteurscontractenrecht. Na 5 jaar maakt de wetgever de balans op', *Muziekwereld* 2020/4, p. 30-32.
5. Zie onder meer Steve Knopper, *Appetite for Self-Destruction. The Spectacular Crash of the Record Industry in the Digital Age*, Simon & Schuster, 2009; Stephen Witt, *How Music Got Free. What happens when an entire generation commits the same crime?*, Penguin Random House, 2015; Eamonn Forde, 1999. *The Year the Record Industry Lost Control*, Omnibus Press, 2024.
6. Bij zuivere licentie- en distributieovereenkomsten ligt het gemiddelde percentage artiestenroyalty's meestal rond 80-85%.
7. Vgl. Patrick Clifton, *The Record Label Crisis*, 7 december 2023: <https://medium.com/@tunesandtales/the-record-label-crisis-37842a67be24>.

oeeeeoooo
Nederlands Fluit Genootschap
 Vereniging voor fluitisten in Nederland en Vlaanderen

- Voor alle fluitisten: amateurs, studenten en beroepsfluitisten, docerend en uitvoerend
- 4x per jaar tijdschrift FLUIT
- Activiteiten voor fluitisten: Workshops, Masterclasses, Lezingen, Beurzen van fluiten en fluitmuziek
- Ledenkorting op cd's en NFG-activiteiten
- Nieuwe leden ontvangen een gratis NFG-cd

Informatie en aanmelden:
www.nfg-fluit.nl – info@nfg-fluit.nl

Nederlands Fluit Genootschap – Postbus 75830, 1070 AV Amsterdam

world music forum open source network
 for the dutch world music industry

 consulting, promotion
 research & policy development
 World Blend Café network meetings

 Dutch World Directory
 guide for world music in the Netherlands

worldmusicforum.nl

Maurits Fondse

AI gaat ons redden

Eerste het slechte nieuws.

De AI-tornado raast al met de snelheid van het licht over ons heen en zal een tsunami veroorzaken die een ongekeerde schade gaat toebrengen aan alle musici, in de hele wereld. Echte, door mensen gemaakte muziek wordt meedogenloos vervangen door AI en de streamingdiensten zullen voor we het beseffen volgestroomd zijn met AI-gegenereerde muziek. Radiostations worden AI-stations ('AIRADIOooooo'); jingles, voice-overs, recla-metunes, alles wat ooit door mensen is voortgebracht zal worden vervangen door, zoals filosoof en politiek activist Noam Chomsky het noemde, plagiaatsoftware.

En dan het goede nieuws: AI gaat ons redden.

De wereld is verdeeld in een macrowereld en een microwereld. In de macrowereld leven de grote jongens, Google, Spotify, Universal (dat laatste bedrijf bezit 32% van alle muziek in de wereld). Deze mastodonten willen hun macht handhaven en zijn een oorlog begonnen, omdat ook zij in hun bestaan bedreigd worden. AI is hun wapen. Het is goedkoop, snel, het kent nauwelijks wetgeving en het heeft een onmetelijke vernietigende kracht, als een onkruidverdelger, het glyfosaat van de muziekindustrie.

Die bedreiging, dat zijn jij en ik, de microwereld, de doe-het-zelvers. Zoals bijvoorbeeld muzikant Rick Beato, die inmiddels 4,2 miljoen abonnees heeft op zijn YouTube-kanaal met geweldige content. Tv zoals het zou moeten zijn. Musici beginnen eigenhandig tv-stations, starten podcasts en radiostations, brengen zelf muziek uit op labels. Dit maakt de macroreuzen, die al heel bang zijn, woedend: zij zien hun macht aangetast door die onafhankelijke snotneuzen die hun verdienmodel ondermijnen. Dus verrijken ze Spotify met hun AI-parels en laten het via bots terugstromen naar hun eigen schatkist. Of Universal investeert alleen nog maar in publishing rights in plaats van te investeren in nieuw aanstormend talent. Ze denken niet aan de toekomst, maar aan het moneteriseren van onze rijke geschiedenis.

Onze muziekcultuur is hard op weg naar een ultiem kantelpunt, maar dat komt er pas als de gifbeker helemaal leeg is. Dus we zullen zeer geduldig moeten ondergaan hoe de AI-machthebbers ons nog enige jaren de poten onder onze lijven vandaan proberen te zagen. Tot het momenta dado daar is en wij zeggen: en nu is het aan ons. Dan komen we in opstand en gaan we muziek voortbrengen die weer raakt, begeistert en tintelt. Vol ziel. Vol karakter. Vol oneffenheden. We zullen ze leren.

Ik geef me dus over en laat de AI-storm maar uitrazen. Uiteindelijk worden we meesters in het herkennen van wat echt is en wat nep. En die menselijke scherpte zal ervoor zorgen dat we deze storm gaan overleven. Dat we terugkeren, creatiever en origineler dan ooit tevoren, klaar voor de toekomst. Klaar voor The Return of the Human Being. Met dank aan AI die ons wakker schudde.

Deze column is geïnspireerd door het interview van Rick Beato met jazzpianist, historicus en futuroloog Ted Gioia, te zien op YouTube.

Maurits Fondse is pianist, zanger en songwriter

Transition to Equality 2024

Een serieuze beladen titel voor een bijzonder evenement, het eerste in zijn soort binnen de Nederlandse muziekvakgroepen, misschien zelfs wel binnen alle kunstvakgroepen van de Kunstenbond. Aan de opkomst te zien bleek de tijd meer dan rijp.

tekst: BiMpro foto's: Sophie Conin

Op Internationale Vrouwendag kwamen 150 musici bijeen in TivoliVredenburg, waarvan 75% vrouw en 25% man. Grappig genoeg exact het omgekeerde van hoe de genderverdeling er anno 2024 in de jazz/world/impro-wereld uitziet. Non-binaire deelnemers waren dit jaar nog niet van de partij. De middag, geïnitieerd door BiMpro-voorzitter Fleurine Verloop, die het evenement samen met een gedreven groep vrijwilligers vormgaf, was een overweldigend succes. Van eerstejaarsstudenten tot veteranen van dik in de zeventig, vrijwel alle stakeholders uit de jazz/world/impro waren aanwezig. Boekers, de magazines *Jazzism*, *Jazz Bulletin*, *JazzFlits*, het Nederlands Jazz Archief, twee Boy Edgar-prijswinnaars, het FPK, het Jazz Orchestra of the Concertgebouw, InJazz, Kunsten '92, de Ntb/Kunstenbond en de voorzitter van de Vereni-

ging Nederlandse Jazzpodia en Jazzfestivals (VNJJ). Vijf hoofden van jazzconservatoria en treincoupés vol conservatoriumstudenten reisden van heinde en verre naar de Domstad, zoals twintig studenten uit Maastricht en evenzovele uit Rotterdam (Codarts), en uiteraard waren ook mensen van de HKU aanwezig.

Panels

Na een introductie met zowel historische als actuele cijfers over de deelname van vrouwen op de arbeidsmarkt binnen de jazz/world/impro-scene, vonden er drie panels plaats die werden gemodereerd door vocalisten Monica Akihary, Flora de Geus en Fleurine. Eén over 'Vrouwen in Jazzeducatie' met jazzafdelingshoofden

Michiel Braam (ArtEZ), Linda Bloemhard (Codarts), docent Ineke Vandoorn en voormalig Junior Jazz-hoofd Maartje Meijer (CvA). Aan 'Jazzvrouwen in de Media' was een panel gewijd met radiopresentatoren Co de Kloet (World of Jazz) en Marieke McKenna (NPO), *Jazzism*-hoofdredacteur Annie van der Velde en publicist Arlette Hovinga, ook bekend als That Jazz Girl. Het derde ging over boekingen van vrouwen, met Susanna von Canon (boekster), Jennie Duif (zakelijk leider JOC), Maaïke Teunissen (boekster Brebl) en Pieter Schoonderwoerd (voorzitter VNJJ).

Gender equity

Fleurine presenteerde een onderzoek met betrekking tot de werkgelegenheid voor alle 'NL-based' (in Nederland gevestigde) musici, waarin de werkgelegenheid voor vrouwen – Mind the Gap! – over 2023 een jaar lang afzonderlijk gepeild

BiMpro-voorzitter Fleurine toont het percentage vrouwelijke leden van bonden (20%)

De groep Still I Rise zingt over seksuele intimidatie

was door masters/studenten. De resultaten logen er niet om. Verscheidene podia en festivals haalden het vorig jaar door BiMpro ingestelde FV (Female Voice)-quotum van 20% NL-based vrouwen bij lange na niet. Er waren er meerdere die slechts 7% of 5% (of zelfs 0%!) aan NL-based vrouwen boekten; zelfs onder sommige van onze grootste clubs en festivals bleek gender equity in eigen land (nog) niet hoog op de agenda te staan. Gelukkig waren er ook ettelijke podia die het quotum serieus

genomen hadden, zich erdoor gemotiveerd voelden of er zelfs ruimschoots aan voldeden. Het meest geëmancipeerde festival bleek het Amersfoort World Jazz Festival. De clubs De Ruimte en Space is the Place en de organisatie Jaw-z in Zeist vielen op als podia die zichtbaar veel aandacht aan de ongelijkheid schenken. Met gemiddeld 30% NL-based vrouwelijke bandleiders zijn zij koplopers van de Transition to Equality binnen Nederland. Na afloop kwamen verschillende aanwezige boekers aan het

Eva Serrano en Prinses Christina Concours-winnares Femke Mooren

woord die lieten weten dat dit hun de ogen geopend had. **Primeur** 's Avonds vond het allereerste *all-female* jazzfestival plaats uit de Nederlandse historie met *Pi-catrix* van het trio Greetje Bijma, Nora Mulder en Mary Oliver, de groep Miraculous Layers van de Turkse zangeres Sanem Kalfa, en de Letse gitariste Ella Zirina. In het middagprogramma trad Prinses Christina Jazz Concours-winnares Femke Mooren (sax) op met Eva Serrano (bas), evenals het indrukwekkende

internationale octet Still I Rise met een prachtige compositie over hoe zij als jonge vrouwen gezien en behandeld worden in de huidige maatschappij, die geen van de aanwezigen onberoerd liet. **Wordt vervolgd!**

Met speciale dank aan het Mind the Gap!-team; Monique de Adelhart Toorop, Petra de Winter, Floor Polder, Ineke Vandoorn, Kees van Boven, Flora de Geus, Jurriaan de Kok, Sara Bax en aan Guy van Hulst van TivoliVredenburg, het FPK en Sena Performers.

Onder de leden

Lisa Rietveld

Lisa Rietveld (1996) schrijft liedjes, zingt, speelt piano en produceert. Onder haar artiestennaam Leah Rye bracht ze vorig jaar het album *Symbiosis* uit.

Waar ben je nu mee bezig?

'Met mijn tweede album, we zitten midden in de opnames. Ik doe veel alleen, maar werk wel nauw samen met producer/mixer Tim Schakel, mijn rechterhand. Meestal heb ik al een idee waar het heen moet qua geluid. Dan neem ik in mijn eigen studio demo's op, met alle instrumenten die ik een beetje beheers. Dit keer heb ik mijn bandleden er al in een vroeg stadium bij gevraagd omdat ik een andere werkwijze wilde proberen waarbij ik alles in de ruimte doe met de mensen met wie ik het ga maken. Iets meer zoals het vroeger gebeurde, zeg maar. In plaats van eerst de ritmesectie en dan de harmonische instrumenten opnemen, beginnen we nu met alle zang en bouwen we daar een wereld omheen. We bepalen dus ook de groove naar aanleiding van hoe ik het zing in plaats van te zingen op een groove. Tim is zijn studio nog aan het bouwen, dus we zitten tussen de bouwlampen, maar dat heeft ook wel weer wat. Er is weinig budget, dus we moeten het doen met onze eigen spullen.'

Een crowdfundingactie moet het album mede mogelijk maken. 'Het is lastig om steeds nieuwe dingen te maken en te zorgen dat daar geld voor is. Een vinylplaat laten maken kost bijna twintig euro per stuk, daar verdien je niks op. Ik ben mijn eigen label, dus alle kosten maak ik zelf. Je verdient wel alles terug, maar je moet toch eerst investeren.'

Haar in oktober 2023 verschenen debuutalbum *Symbiosis* was negen maanden eerder al gemixt en gemasterd. Positieve reacties op de tussentijds gelanceerde nummers gaven haar het vertrouwen om door te gaan met schrijven. 'Dat ging snel deze keer, voor mijn gevoel viel alles er zo *plop-plop* uit. Normaal ben ik echt langzaam, ik denk dat ik goed in mijn vel zat. Met Tim heb ik ook het vorige album al gemaakt, dus dat voelt vertrouwd. Daardoor denk ik ook: we gaan dit tweede album gewoon maken, het komt goed.' Onzekerheid zal er altijd zijn. 'Zodra het business wordt, dat

is het uiteindelijk ook, komt er druk bij kijken. Je wilt dat je werk wordt gezien zodat je er iets mee kan verdienen en daardoor weer nieuwe dingen kan maken. Twijfel over het muzikale deel heb ik niet, want dat kan ik, ik ben dit immers aan het doen. Zodra je iets naar buiten brengt, moet je ineens allerlei doelen halen, wordt er gekeken naar het aantal streams et cetera. Ik denk dat daar de grootste twijfel zit, voor mij en voor velen.'

De muziek van haar tweede album zal herkenbaar zijn als de hare, maar toch anders klinken. 'Ik wilde het een stuk organischer maken. Meteen goede, bruikbare opnames maken. Liedjes aanvullen in plaats van opnieuw arrangeren. Voorheen nam ik dingen op en dan nog een keer met de goeie microfoon, dat haalde soms het leven eruit. Als je bij je eerste idee blijft werkt dat ook sneller.' Het dromerige, melancholische geluid dat haar muziek kenmerkt gaat er niet meer uit, zegt ze. 'Dat zit gewoon in mij. Ik speel, onbewust, veel met majeure

en mineur binnen hetzelfde akkoord. Misschien dat het daardoor wat donkerder, wat melancholischer klinkt. Het gaat vanzelf, geen idee waar dat vandaan komt. Ik vind het leuk om te puzzelen met muzikale ideeën en met tekstideeën. Dat schrijfproces vind ik vaak ook wel zwaar, vooral als het af moet. Ik heb nu ook weer zo'n liedje liggen. Dat wordt heel vet, maar het afmaken schuif ik steeds voor me uit. Uiteindelijk is het ook gewoon hard werken. Het blijft interessant, dat niet te sturen schrijfproces.' De release staat gepland voor februari 2025. 'Ik kan mijzelf goed deadlines opleggen, want ik wil door. Als ik iets heb geleerd is het dat je beter continu nieuwe dingen kan maken dan oude blijven herschrijven. In de huidige tijd, zeker met streaming, is het belangrijk dat je niet te lang van de radar verdwijnt.

Ik zal niet elke maand nieuwe muziek uitbrengen, maar het lijkt mij goed om na je eerste album binnen anderhalf à twee jaar in elk geval een ep of weer een album uit te brengen. Mensen zijn je tegenwoordig zo weer vergeten. Ik heb het geluk dat ik al veel geschreven heb, daarom kunnen we ook die volgende stap maken.'

Naast haar eigen project, en haar rol als toetsenist in de band Cape Sleep van Kim Janssen, geeft zij één dag per week zang-, piano- en songwritinglessen op een muziekschool in haar geboortestad Purmerend. 'Ik heb daar zelf als kind gezongen, in een koor. Een fijne school om te werken, ik kan er mijn eigen tijd bepalen. Het leukste om te geven zijn de songwritinglessen, dat zou ik wel mijn hele leven willen blijven doen. Dan komen mensen zelf met ideeën, fantastisch als je ze zo verder kan sturen.'

Waarom ben je onlangs lid geworden van de Ntb/Kunstenbond?

'Ik liep al een tijdje te denken: wanneer ga ik dat doen? Ik wil graag op de hoogte zijn van subsidieaanvragen en mijn instrumenten betaalbaar verzekeren. Toen dacht ik: ik ga gewoon lid worden. Ik vind het prettig dat je bij zo'n collectief kan zitten. Ik denk dat het goed is om alles met elkaar te verbinden, dat je wat meer voelt: we werken wel allemaal apart maar we zijn uiteindelijk allemaal kunstenaar.'

Jimmy Tigges

foto: Minkie Faber

Wij weten wat er speelt!

Word nu lid!

tel. 020-2108050

www.ntb.nl

Wat heb je aan de Ntb/Kunstenbond?

- Juridische check contracten.
- Rechtsbijstand bij problemen met opdrachtgevers, inning achterstallige gages en weigering uitkeringen.
- Goedkoopste instrumentenverzekering met (wereld)dekking bij optredens.
- Begeleiding en advies over: de rechtsvorm die het beste bij je bedrijf past, belastingen en ouderdomspensioen.
- Zakelijke kennis van en netwerk binnen de muziek- en podiumwereld.
- Goedkope factureringsservice en loonadministratie optredens via artiestenverloningen.nl.
- Advies op maat over opbouw (muziek)carrière of lespraktijk, aanvragen van subsidies, maken van geluidsopnamen/cd's.

De Ntb/Kunstenbond is dé vakorganisatie voor musici

